

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ПСИХОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ

Кафедра менеджменту та економічної безпеки

**ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ
ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

кваліфікаційна робота
здобувачки вищої освіти
2 курсу заочної форми навчання
КУЛИК Анастасії Сергіївни

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
ГОРБАН Ірина Михайлівна

Рецензент
доктор економічних наук, професор
ШТАНГРЕТ Андрій Михайлович

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

„___” _____ 2025 р., протокол № _____

завідувач кафедри менеджменту
та економічної безпеки,

Марта КОПИТКО

(підпис)

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Львів
2025

АНОТАЦІЯ

КУЛИК А.С. Протидія корупції та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом в умовах глобалізації. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2025.

Кваліфікаційна робота присвячена здійсненню комплексного аналізу проблеми легалізації доходів, отриманих від корупційних діянь та боротьби з нелегальними доходами. Окрему увагу приділено дослідженню ролі міжнародних інституцій у протидії корупції, а також аналізу міжнародних та національних механізмів боротьби з цими явищами. Оцінено ефективність діяльності Державного фінансового моніторингу України та антикорупційних органів у боротьбі з нелегальними доходами. Запропоновано напрями підвищення ефективності протидії корупції та відмиванню незаконних доходів в умовах глобалізації.

Ключові слова: доходи, злочинна діяльність, корупція, легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, незаконне збагачення, фінансовий моніторинг, фінансова розвідка.

ANNOTATION

KULYK A.S. Countering Corruption and the Legalization of Income Obtained through Criminal Means in the Context of Globalization. - Manuscript
Qualification thesis for the award of the educational degree «Master» in the specialty 072 «Finance, Banking, Insurance, and the Stock Market». - Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2025.

This qualification thesis is dedicated to a comprehensive analysis of the problem of legalizing income derived from corrupt activities and combating illegal income. Special attention is given to studying the role of international institutions in countering corruption, as well as analyzing international and national mechanisms to combat these phenomena. The effectiveness of the State Financial Monitoring of Ukraine and anti-corruption bodies in fighting illegal income is evaluated. Directions for improving the effectiveness of combating corruption and money laundering in the context of globalization are proposed.

Keywords: income, criminal activity, corruption, legalization of income obtained through criminal means, illegal enrichment, financial monitoring, financial intelligence.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ ТА ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ.....	7
1.1. Основи дослідження корупції та незаконних доходів: теоретичні підходи.	7
1.2. Фінансова розвідка як дієвий інструмент боротьби з корупцією в умовах глобалізації.....	14
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ.....	24
2.1. Глобальні та національні аспекти корупції: аналітичний аналіз.....	24
2.2. Оцінка діяльності фінансового моніторингу та антикорупційних органів України.....	33
Висновки до розділу 2.....	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ БОРТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	42
3.1. Вплив міжнародних інституцій на протидію корупції та нелегальним доходам.....	42
3.2. Досвід функціонування міжнародної системи фінансової розвідки в рамках антикорупційних заходів.....	48
3.3. Напрями підвищення боротьби з корупцією та легалізацією злочинних доходів в умовах глобалізації	55
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Корупція та легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, є одними з найнебезпечніших загроз сучасного світу. В умовах глобалізації ці явища набувають нових масштабів та форм, що ускладнює їх виявлення і протидію. Транснаціональний характер корупційних схем та фінансових махінацій ставить перед державами завдання розробки ефективних механізмів боротьби із цими негативними явищами.

В останні десятиліття міжнародні організації, зокрема ООН, FATF, Група держав проти корупції (GRECO), Світовий банк та інші, активно впроваджують стандарти і рекомендації щодо боротьби з відмиванням коштів та корупційною діяльністю. Водночас сучасні технології, цифровізація фінансових потоків і розширення електронної комерції створюють як нові можливості для протидії корупції, так і нові виклики для правоохоронних органів та регуляторів.

Проблема протидії корупції та легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, досліджується багатьма вченими у сфері права, економіки, міжнародних відносин. Значний внесок у вивчення цього питання зробили такі науковці, як Бисага К.В., Глущенко О.О., Горбан І.М., Долбнева Д.В., Єфименко Т.І., Мельник Т.А., Москаленко Н.В., Романько П.С., Піхоцький В., Ситник Г.П., Скороходова Л.І., Уткіна М.С. та інші, які аналізують правові аспекти запобігання фінансовим злочинам, механізми контролю та міжнародне співробітництво у цій сфері.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень з цієї тематики, питання протидії корупції та відмивання злочинних доходів потребують подальшого вивчення передових практик та інноваційних підходів для підвищення ефективності контрольних механізмів.

Мета і завдання дослідження. Основною метою даної роботи є аналіз сучасних механізмів протидії корупції та легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, а також визначення шляхів підвищення ефективності боротьби з цими явищами в умовах глобалізації. Для досягнення цієї мети передбачено вирішення таких завдань:

- визначити сутність та особливості корупції і легалізації незаконних доходів;
- охарактеризувати способи легалізації доходів від корупційних діянь;
- дослідити роль міжнародних інституцій у боротьбі з нелегальними доходами та корупцією;
- проаналізувати міжнародні та національні механізми боротьби з цими явищами;
- проаналізувати глобальні аспекти корупції;
- оцінити діяльність Державного фінансового моніторингу України та антикорупційних органів у боротьбі з нелегальними доходами та корупцією;
- дослідити функціонування міжнародної системи фінансової розвідки в рамках антикорупційних заходів;
- окреслити напрями підвищення протидії корупції та відмиванню незаконних доходів в умовах глобалізації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі протидії корупції та легалізації незаконних доходів.

Предметом дослідження є нормативно-правові акти, міжнародні стандарти, механізми та практики боротьби з корупцією і фінансовими злочинами в умовах глобалізації. Предмет дослідження охоплює організаційно-інституційні механізми, інструменти та засоби боротьби з корупцією та незаконними доходами.

Методи дослідження. У роботі використовуються загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема системний підхід, аналіз та синтез, порівняльно-правовий метод, методи моделювання та прогнозування.

Наукова новизна проведеного дослідження та одержаних результатів полягає в комплексному аналізі та порівнянні різних стратегій та інструментів протидії корупції та легалізації незаконних доходів в умовах глобалізації.

Основний зміст роботи. У першому розділі досліджено теоретичні основи корупції та доходів, одержаних злочинним шляхом. Визначено роль фінансової розвідки у боротьбі з корупцією в умовах глобалізації.

У другому розділі проведено оцінку ефективності функціонування системи протидії корупції та легалізації злочинних доходів на міжнародному та національному рівнях.

Третій розділ присвячений функціонуванню міжнародної системи фінансової розвідки щодо проведення антикорупційних заходів та напрямам підвищення боротьби з корупцією в умовах глобалізації.

Кваліфікаційна робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменування на 5 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 69 сторінок, із них основний текст – 59 сторінок, які містять 15 рисунків, 3 таблиці, 1 додаток.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ ТА ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

1.1. Основи дослідження корупції та легалізації злочинних доходів: теоретичні підходи

Корупція та незаконні доходи є одними з найбільш серйозних викликів для сучасних суспільств і економік. Ці явища не лише підривають стабільність державних інститутів, а й погіршують соціальну справедливість, сприяють розвитку кримінальних структур і негативно впливають на економічний розвиток. Проблеми, пов'язані з корупцією та незаконними доходами, займають важливе місце в дослідженнях вчених, правозахисників та економістів, адже вони не лише мають негативні наслідки для держави, але й ставлять під загрозу основи демократичних принципів.

Сутність корупції та незаконних доходів є складним і багатограним явищем, яке охоплює різні аспекти – від економічних і політичних до соціальних і моральних. Для розуміння глибини цих проблем необхідно звернутися до теоретичних підходів, що пояснюють корупційні процеси та механізми отримання та легалізації незаконних доходів. Дослідження цих явищ є необхідним кроком для розробки ефективних стратегій боротьби з корупцією, запобігання незаконному збагаченню та забезпечення правопорядку в суспільстві.

Корупція є складним і багатограним соціально-економічним явищем, що має глибокі історичні корені та значний вплив на державні й суспільні процеси. Корупція є настільки давнім явищем, що її сліди можна знайти ще в найперших писемних згадках про державне управління. Вона існувала ще в давніх цивілізаціях і була притаманною всім суспільствам, що мали органи влади та управління. Корупційні практики можна знайти ще у правових кодексах

найдавніших держав. Наприклад, у Кодексі Хаммурапі (XVIII ст. до н.е.) містилися положення про покарання за хабарництво серед суддів і чиновників.

У Давньому Єгипті існували суворі закони, спрямовані проти корупції, а чиновники, викриті у хабарництві, піддавалися жорстоким покаранням.

У Греції та Римській імперії корупція була серйозною проблемою, особливо серед державних посадовців. Наприклад, у працях Арістотеля згадується про те, що продажність політиків підривала основи демократії.

У Римі приймалися закони, що карали за підкуп суддів, зокрема Закон Корнелія (81 р. до н.е.), який передбачав суворі покарання за хабарництво.

У середньовічній Європі корупція була поширена серед феодалів і церковних діячів. У XIV-XV століттях у деяких країнах почали з'являтися перші антикорупційні заходи. Наприклад, у Венеціанській республіці створювали спеціальні комісії для боротьби з хабарництвом.

У часи буржуазних революцій і становлення правових держав з'явилися більш системні підходи до боротьби з корупцією. Французька революція (1789) заклала основи прозорості у владі, а в XIX столітті низка країн, таких як Велика Британія та США, розпочали активні реформи для зменшення корупції в державному управлінні.

У XX і XXI століттях корупція стала глобальною проблемою, що вимагає міжнародного контролю.

У науковій літературі існує багато визначень цього терміну, що відображають різні аспекти проблеми.

Згідно з Transparency International, корупція визначається як «...зловживання довіреною владою заради особистої вигоди» [24].

У свою чергу, Організація Об'єднаних Націй (ООН) трактує корупцію як «...будь-який акт зловживання посадовими повноваженнями, спрямований на отримання незаконної вигоди» [21].

У законодавстві України це поняття закріплене в Законі України «Про запобігання корупції», де вона визначається як «...використання особою наданих

їй владних чи службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди» [25].

Корупція в Україні представлена динамічно поширюваним явищем, що інтегрувалося в тіньову та кримінальну економіку. Її соціально-економічна природа проявляється у спотворенні механізмів розподілу ресурсів та порушенні організаційно-управлінських процесів. Вона набуває масового й міжнародного характеру, перетворюючись на своєрідну соціальну та економічну ціну, яку суспільство сплачує за отримання привілеїв і доступ до благ цивілізації. У глобальному масштабі корупція стала однією з ключових проблем ХХІ століття [6].

Корупція представляє собою зловживання службовим становищем з метою отримання особистої вигоди. Вона може проявлятися у різних формах, таких як хабарництво, розкрадання державних коштів, незаконне збагачення, зловживання владою та конфлікт інтересів. Основними причинами корупції є слабкість інституційного контролю, низький рівень правової культури та відсутність належних механізмів запобігання зловживанням.

Грабовський Л.А. вважає, що корупція - це «...неправомірне використання посадовими особами своїх повноважень з метою отримання незаконних вигод, що суперечать інтересам суспільства і держави» [5]. Він акцентує увагу на тому, що корупція завдає шкоди державним інститутам і знижує ефективність управління.

Карпенко О.О. наводить таке визначення: «...корупція - це соціальне явище, яке полягає у використанні державними посадовими особами своїх повноважень для отримання незаконної вигоди або здійснення неправомірних дій на користь інших осіб, що підриває правовий порядок і основи демократичного суспільства». Карпенко виділяє корупцію як серйозну загрозу демократичним процеса[18].

Єфименко Т.І. визначає корупцію як «...складне соціальне явище, яке виявляється в зловживанні державними або приватними посадовими особами своїм службовим становищем для отримання незаконної вигоди, що порушує

основи правопорядку та підриває довіру громадян до державних інститутів». В цьому визначенні підкреслюється взаємозв'язок корупції з правовим порядком та громадською довірою[14].

Глущенко О.О. вважає, що «...корупція - це порушення моральних і юридичних норм з боку осіб, що займають владні посади, з метою досягнення власних матеріальних або інших вигод»[7]. Автор підкреслює важливість етичних стандартів у визначенні корупції.

Чубенко А.Г. дає таке визначення: «Корупція - це використання публічної влади або державних ресурсів для отримання вигоди за рахунок порушення правових норм, що спричиняє економічні та соціальні збитки, підриваючи довіру до влади» [32]. Автор звертає увагу на збитки, які корупція завдає не лише фінансовій сфері, але й суспільним інститутам загалом.

Війна в Україні значно вплинула на масштаби корупції, створивши нові виклики для держави та суспільства. Воєнні дії спричинили нестабільність, ослаблення контролю та правопорядку, що сприяє зловживанню владою та незаконним схемам. Особливо гостро проблема корупції проявляється у сфері оборонних закупівель, розподілі міжнародної допомоги та фінансуванні відбудови зруйнованої інфраструктури.

Значні грошові потоки, спрямовані на військові потреби, відкривають можливості для корупційних зловживань, адже швидкість ухвалення рішень у воєнний час часто переважає над ретельним контролем. Це створює ризики нецільового використання коштів, зловживання службовим становищем та непрозорості у державному управлінні.

Водночас боротьба з корупцією стала одним із ключових питань для України, оскільки прозорість і ефективне використання ресурсів є важливими не лише для перемоги, а й для післявоєнного відновлення країни та інтеграції до європейських структур. Антикорупційні реформи та міжнародний тиск спонукають до посилення підзвітності, що є важливим кроком на шляху до стабільного майбутнього України.

Відмивання «брудних грошей» є процесом приховування незаконних джерел доходів шляхом їх переведення у вигляд легальних активів. Це явище має глибокі історичні корені, проте масового розвитку набуло в середині ХХ століття.

Окремі випадки легалізації нелегальних доходів існували ще в середньовіччі, коли через тіньову економіку проходили кошти, що були отримані шляхом крадіжок, шахрайства або рейдерських захоплень. Проте тоді це явище не отримувало широкої уваги через відсутність ефективних механізмів контролю і правових норм.

З розвитком глобальної економіки, міжнародних фінансових ринків і збільшенням масштабів організованої злочинності легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, почала набувати значення. Однією з найбільших проблем став період після Другої світової війни, коли злочинні організації почали активно використовувати фінансові та економічні канали для "відмивання" своїх доходів. Це було особливо помітно в таких країнах, як США, де виникали численні схеми відмивання грошей через підроблені компанії, фіктивні контракти та переведення коштів через офшорні зони[28].

Створення національних і міжнародних антикорупційних законів почало змінювати ситуацію. Однією з ключових подій стало ухвалення закону про боротьбу з відмиванням грошей у США (Bank Secrecy Act, 1970), що стало основою для створення ефективніших правових механізмів для боротьби з відмиванням коштів.

Міжнародна спільнота активізувала боротьбу з відмиванням грошей через створення численних міжнародних стандартів, таких як Рекомендації ФАТФ (Financial Action Task Force) щодо боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму. Також країни почали розробляти національні стратегії для боротьби з легалізацією незаконних доходів.

Існує кілька основних причин, чому особи або організації, що займаються злочинною діяльністю, намагаються легалізувати свої доходи (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Основні причини легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом

Причина	Характеристика
Невизначеність і нестабільність економічної ситуації	Особи, які отримують значні незаконні доходи, прагнуть забезпечити собі фінансову стабільність і безпеку в умовах невизначеності, пов'язаної з їхньою злочинною діяльністю.
Невизначеність юридичного статусу	Гроші, отримані злочинним шляхом, часто мають "нечистий" юридичний статус, що обмежує можливість їх використання в легальному бізнесі. Легалізація дозволяє змінити їхню природу.
Доступ до міжнародних фінансових ринків	Відмивання грошей дозволяє злочинним організаціям отримати доступ до фінансових ринків, де вони можуть інвестувати свої незаконні доходи або перевести їх у вигляд легальних активів.
Збільшення масштабів організованої злочинності	З ростом міжнародної організованої злочинності та розвитку різних схем шахрайства, відмивання грошей стало важливою частиною стратегій цих угруповань для приховування фінансів.
Міжнародна співпраця та офшори	З розвитком глобальних фінансових ринків і офшорних зон з'явилися нові можливості для "відмивання" коштів через використання фіктивних компаній та країни з лояльним законодавством.

Сформовано автором за даними джерела[4,6].

Отже, легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом, є важливою проблемою для багатьох країн, що вимагає посилення контролю за фінансовими потоками, посилення міжнародної співпраці та боротьби з корупцією.

Злочинці використовують різноманітні механізми для маскуванню походження своїх коштів, що підриває стабільність економічних і правових систем.

Виведення незаконно отриманих доходів у правову площину, складається з кількох етапів(рис.1.1).

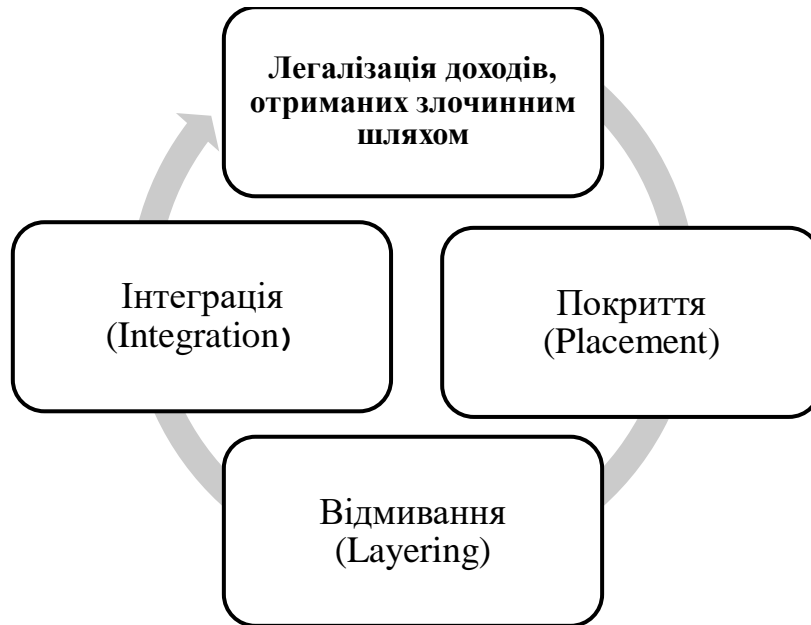

Рис. 1.1. Ключові етапи легалізації незаконних доходів

Сформовано автором за даними джерела[3].

На етапі Покриття (Placement) нелегальні кошти вводяться в систему фінансових установ або інвестиційних ринків. Це може бути через депозити в банках, покупку нерухомості, цінних паперів або навіть через переведення коштів на рахунки в офшорних зонах.

На етапі Відмивання (Layering) відбувається ускладнення фінансових операцій з метою приховати джерело походження коштів. Це може бути через численні транзакції, покупку-продаж активів, або перенесення коштів через кілька офшорних компаній чи рахунків.

На етапі Інтеграція (Integration) після відмивання гроші можна використовувати для легальних фінансових операцій, таких як інвестиції в бізнес, купівля майна або інші легальні фінансові операції. Це дозволяє злочинцю використовувати свої кошти без ризику виявлення.

Приведення незаконних доходів до легального статусу через тіньову економіку або офшорні зони може знижувати ефективність економічної політики та стабільність ринків, адже "відмивання" коштів через незаконні

канали створює потенційні ризики для системи фінансів. Крім цього, вона дозволяє організованим злочинним групам фінансувати свою діяльність, розширюючи масштаби злочинної діяльності на міжнародному рівні.

Таким чином, корупція та приведення незаконних доходів до легального статусу є багатогранними явищами, що потребують комплексного аналізу. Вона може проявлятися у різних формах, таких як хабарництво, розкрадання державних коштів, незаконне збагачення, зловживання владою та конфлікт інтересів.

1.2. Фінансова розвідка як дієвий інструмент боротьби з корупцією в умовах глобалізації

Боротьба з корупцією та відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, є одним із головних завдань державної політики України. Ці питання мають вирішальне значення для забезпечення стабільності фінансової системи країни, залучення інвестицій, підтримки здорового бізнес-середовища та загального зміцнення правопорядку. У цьому контексті фінансова розвідка є важливим інструментом для ефективної боротьби з корупцією та фінансовими злочинами.

Задля досягнення цієї мети в Україні було розроблено низку реформ, що охоплюють як законодавчі ініціативи, так і інституційні зміни. Важливо зазначити, що міжнародний досвід та глобальні антикорупційні ініціативи, відіграють важливу роль у визначенні стратегічних напрямків і практичних кроків, які повинні бути впроваджені для досягнення реальних результатів у боротьбі з корупцією та фінансовими злочинами.

Міжнародні норми у сфері запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (ПВД/ФТ) здійснили значний вплив на формування організаційної та правової бази національних систем фінансового моніторингу. Ці норми були розроблені провідними міжнародними організаціями, такими як ООН, Робоча група з фінансового моніторингу (FATF), Європейський Союз, Вольфсбергська група та Базельський комітет з банківського нагляду.

Вони визначили основні принципи та вимоги для боротьби з маніпуляціями фінансовими потоками, що стало основою для формування фінансових моніторингових систем у багатьох країнах. Дані міжнародні стандарти дозволили встановити єдині правила для виявлення та запобігання відмиванню коштів і фінансуванню тероризму, що призвело до схожості у структурі та функціонуванні таких систем у різних країнах.

Міжнародні організації, які здійснюють координацію діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, відіграють ключову роль у забезпеченні ефективної боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму на глобальному рівні. Вони встановлюють стандарти, розробляють рекомендації та підтримують міжнародну співпрацю між державами та фінансовими установами[31].

До основних таких міжнародних організацій, які координують цю діяльність слід віднести (рис.1.2):

Рис.1.2. Ключові міжнародні організації, які здійснюють координацію діяльності суб'єктів фінансового моніторингу

Сформовано автором за даними джерела [31].

Роль Організації Об'єднаних Націй (ООН) у забезпеченні боротьби з корупцією є важливою та багатогранною, оскільки вона координує міжнародні зусилля та розробляє стандарти для ефективної протидії цьому явищу на глобальному рівні. ООН активно сприяє розвитку законодавчих та організаційних механізмів у країнах-членах для боротьби з корупцією, підтримує міжнародну співпрацю і надає технічну допомогу[21].

FATF розробляє та впроваджує міжнародні стандарти для боротьби з відмиванням коштів (AML) і фінансуванням тероризму (CFT). FATF формулює рекомендації, які мають на меті забезпечити узгодженість заходів щодо фінансового моніторингу серед держав і фінансових установ. Їхні стандарти служать основою для національних законодавчих ініціатив у цій сфері [44].

Міжнародний валютний фонд (МВФ) активно підтримує розвиток фінансових систем у країнах-членах та здійснює моніторинг фінансової стабільності. Вони оцінюють дотримання стандартів фінансового моніторингу під час економічних перевірок та надають рекомендації щодо вдосконалення регуляторних механізмів.

Всесвітній банк (ВБ) надає технічну допомогу країнам, що прагнуть посилити свої механізми боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму. Вони підтримують ініціативи з розбудови інфраструктури фінансових моніторингових органів.

Міжнародна асоціація органів фінансового моніторингу (Egmont Group) Це міжнародне об'єднання фінансових розвідувальних підрозділів (FIU), яке координує обмін інформацією між фінансовими розвідувальними органами різних країн для ефективної боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму. Egmont Group також надає технічну допомогу та проводить навчання для співробітників FIU[12].

Європейський Союз (ЄС) також має законодавчі ініціативи для боротьби з відмиванням коштів, зокрема через Директиви ЄС з боротьби з відмиванням коштів (AMLD), що встановлюють обов'язкові вимоги до фінансових установ та інших суб'єктів фінансового моніторингу у країнах-членах. ЄС активно

співпрацює з іншими міжнародними організаціями та країнами для посилення глобальних стандартів у цій сфері.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) підтримує боротьбу з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму через розробку політик і забезпечення спільних зусиль з іншими міжнародними організаціями. Вони також надають рекомендації країнам щодо вдосконалення їхніх правових та фінансових систем[37].

Ці організації відіграють важливу роль у створенні ефективних механізмів міжнародного фінансового моніторингу, а також у сприянні розвитку національних систем, здатних запобігати фінансовим злочинам і забезпечувати належний контроль за фінансовими потоками.

Після Революції Гідності в 2014 році в Україні відбувся поворотний момент у питаннях боротьби з корупцією. Корупція стала одним із головних чинників, що підірвали довіру до державних інститутів і стали важливою темою для громадянських активістів, а також міжнародних партнерів України. У результаті в країні були проведені суттєві реформи, метою яких було створення ефективної системи боротьби з корупцією, зміцнення демократичних процесів і забезпечення правопорядку.

Одним із важливих кроків стало створення кількох антикорупційних інститутів:

- Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), яке стало незалежним органом, що спеціалізується на розслідуванні корупційних злочинів серед високопосадовців.
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), що здійснює процесуальне керівництво щодо розслідувань НАБУ та представляє обвинувачення в суді.
- Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), яке займається контролем за деклараціями чиновників, виявленням конфліктів інтересів та організацією антикорупційної політики.

- Вищий антикорупційний суд (ВАКС), створений для спеціалізованого розгляду справ щодо корупції, що є ключовим для забезпечення неупередженості у судовому процесі щодо високопосадовців.

Крім того, після Революції Гідності було ухвалено низку законів, зокрема щодо електронного декларування майна державних службовців, посилення кримінальної відповідальності за незаконне збагачення та реформування правоохоронних органів.

Фінансова розвідка є невід'ємною частиною стратегії боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму в Україні. Вона включає в себе фінансовий моніторинг, що має на меті попередження та виявлення незаконних фінансових операцій, пов'язаних із злочинною діяльністю, а також запобігання їх використанню для фінансування терористичних актів[19]. Цей процес базується на міжнародних стандартах, встановлених Організацією з питань фінансової діяльності (FATF), зокрема рекомендаціях щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

На рис. 1.3. зображено взаємозв'язок між різними елементами національної системи боротьби з легалізацією незаконних доходів.

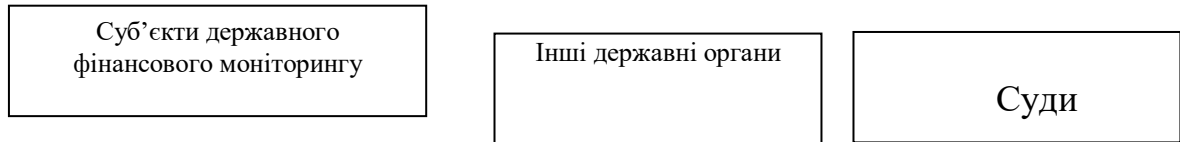

Рис. 1.3. Взаємозв'язок системи протидії легалізації доходів, отриманих кримінальним шляхом

Сформовано автором на основі джерела [11,19]

В Україні фінансовий моніторинг реалізується через дві основні лінії: первинний моніторинг, що здійснюється фінансовими установами (банками, страховими компаніями та іншими), та державний, який здійснюється державними органами, зокрема Державною службою фінансового моніторингу України (ДСФМУ). В рамках фінансової розвідки система моніторингу передбачає наявність чітких критеріїв для виявлення підозрілих фінансових операцій, на яких зосереджуються аналітичні та правоохоронні органи, що дозволяє оперативно виявляти фінансові злочини та корупційні схеми [19].

Завдяки тісній взаємодії між фінансовими установами та державними органами, фінансова розвідка сприяє ефективному виявленню та блокуванню незаконних фінансових операцій, що стають основою для боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, а також створює умови для зниження корупційних ризиків в економічній системі України.

Одним із ключових елементів нормативно-правової бази фінансового моніторингу є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року за №361-IX, який закріплює зобов'язання фінансових установ здійснювати моніторинг операцій клієнтів, виявляти підозрілі транзакції та повідомляти відповідні органи про виявлені порушення [25]. Закон також визначає:

- обов'язковість проведення фінансового моніторингу для всіх фінансових установ;
- критерії для визначення підозрілих фінансових операцій;

- відповідальність за порушення норм фінансового моніторингу;
- спеціальний контроль за політично значущими особами (PEPs) та їхніми близькими родичами[25].

Крім того, законодавчі зміни стосуються створення комплексної системи взаємодії між банками, іншими фінансовими установами та правоохоронними органами, що сприяє покращенню ефективності виявлення та розслідування фінансових злочинів.

На практиці фінансові установи активно використовують сучасні технології для здійснення фінансового моніторингу. Банки та інші організації використовують автоматизовані системи для аналізу фінансових операцій, що дозволяє оперативно виявляти аномальні чи підозрілі транзакції. Прикладом є система моніторингу транзакцій, що функціонує в найбільших банках України, таких як ПриватБанк, де використовуються алгоритми для виявлення ризикованих операцій. Рис. 1.4 ілюструє схему виведення незаконно отриманих доходів у правову площину.

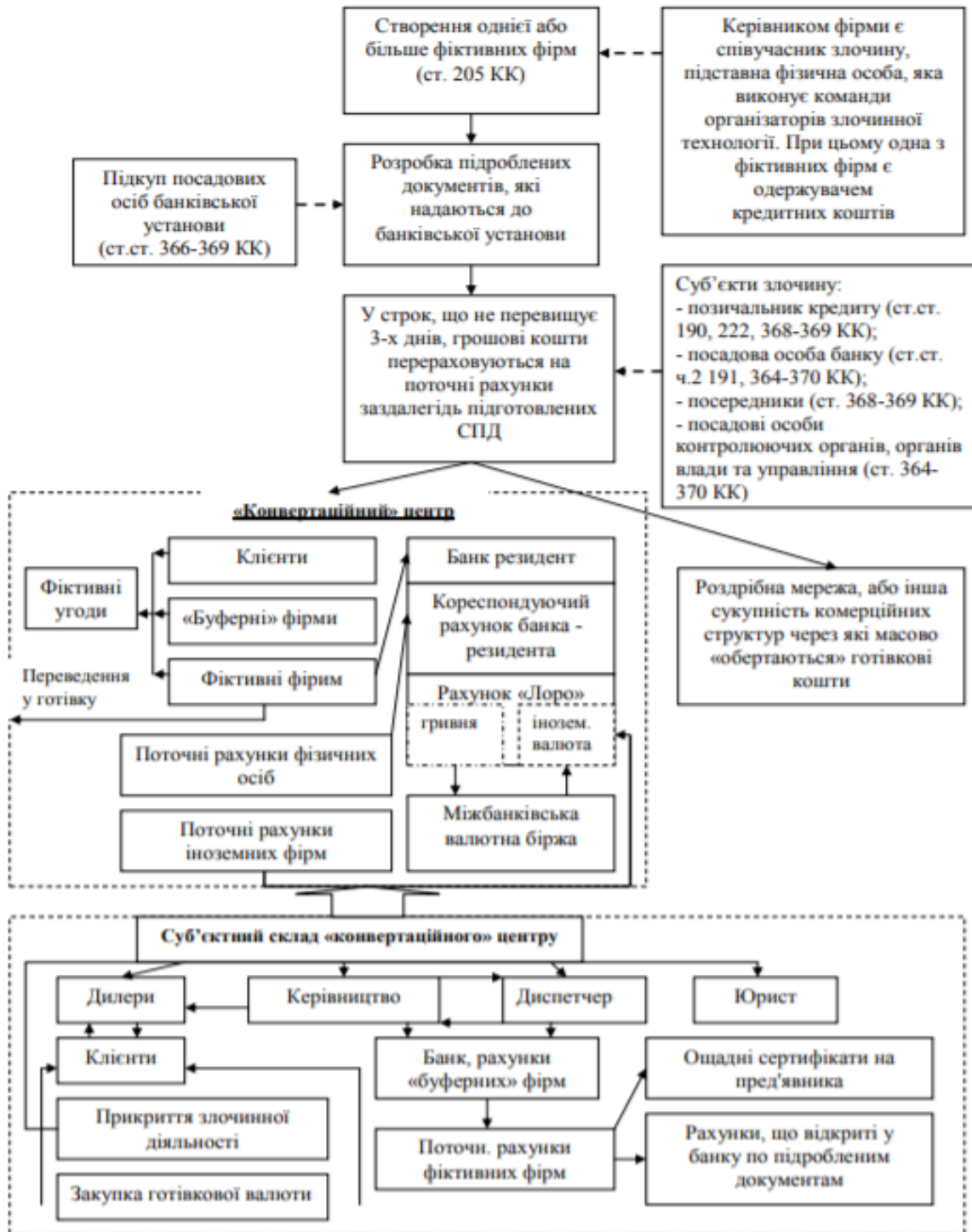

Рис.1.4. Схема виведення незаконно отриманих доходів у правову площину

Сформовано автором на основі джерела [13]

Отже, з урахуванням наведеного, незаконне збагачення в Україні може мати місце через корупційні дії окремих посадових осіб у різних сферах фінансової, господарської та адміністративної діяльності. Це може включати маніпуляції з державними коштами, отримання хабарів за надання або

забезпечення виконання певних адміністративних послуг, а також зловживання владою для особистої вигоди. Такі дії не тільки порушують закон, а й створюють загрозу для економічної стабільності та розвитку країни, перешкоджаючи встановленню чесних та прозорих відносин між державними інститутами і громадянами. Боротьба з корупцією та незаконним збагаченням є необхідною для забезпечення верховенства права, розвитку здорового бізнес-середовища та зміцнення довіри до державних органів.

Однак, практична реалізація фінансового моніторингу зіштовхується з певними проблемами. Попри активне використання банками автоматизованих систем для аналізу транзакцій і застосування міжнародних інструментів, таких як SWIFT, існує потреба в подальшому вдосконаленні технологій моніторингу, включаючи впровадження штучного інтелекту та машинного навчання. Це дозволить ефективніше виявляти аномалії в фінансових операціях та зменшити людський фактор у процесі аналізу.

Важливою складовою є також посилений контроль за політично значущими особами (PEPs), що має на меті зменшити ризики корупційних дій серед високопосадовців та їхніх близьких. Однак подальше вдосконалення цієї практики потребує покращення правових механізмів та розширення повноважень національних органів фінансового моніторингу.

Висновки до розділу 1

Дослідження корупції та незаконних доходів є ключовим аспектом вивчення економічних і соціальних процесів. Теоретичні підходи до цієї проблематики дозволяють краще зрозуміти причини, механізми та наслідки корупції для економіки та суспільства. Вивчення корупції з різних наукових точок зору допомагає визначити ефективні стратегії боротьби з цим явищем.

Основні теоретичні підходи зосереджені на визначенні ролі державних інститутів у запобіганні корупції, а також на розробці практичних механізмів боротьби з незаконними доходами на національному і міжнародному рівнях.

Система боротьби з корупцією та відмиванням доходів в Україні зазнала значних змін і досягла певних успіхів, однак процес удосконалення ще не завершено. Формування ефективних інститутів, таких як НАБУ, САП, НАЗК і ВАКС, стало важливим кроком до забезпечення верховенства права та прозорості в діяльності органів державної влади.

Фінансовий моніторинг є ключовою складовою цього процесу, оскільки він дозволяє своєчасно виявляти підозрілі фінансові операції, пов'язані з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

З розвитком глобальної економіки та зростанням міжнародних зв'язків фінансова розвідка стала важливим інструментом для координації зусиль різних країн у боротьбі з фінансовими злочинами та корупцією. Завдяки інноваційним технологіям та міжнародній співпраці між фінансовими установами, урядами та правоохоронними органами, фінансова розвідка дозволяє оперативно реагувати на нові корупційні схеми і підтримувати глобальну стабільність в боротьбі з незаконними фінансовими потоками.

Важливим аспектом є посилення співпраці з міжнародними організаціями, які встановлюють глобальні стандарти для боротьби з фінансовими злочинами. Україна активно співпрацює з такими структурами, як FATF, що допомагає інтегрувати країну в глобальні фінансові та правові системи.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ

2.1. Глобальні та національні аспекти корупції: аналітичний аналіз

Корупція є однією з найбільш серйозних проблем сучасного світу, що впливає на всі рівні суспільства, від окремих громадян до урядів та міжнародних організацій. Вона має багатоаспектний характер і виявляється як на глобальному, так і на національному рівнях. У цьому контексті важливо розуміти, як корупція впливає на економічний розвиток, соціальні структури та політичну стабільність як окремих країн, так і міжнародної спільноти в цілому. Аналітичний підхід до вивчення глобальних та національних аспектів корупції дозволяє виявити основні фактори, що сприяють її поширенню, а також розробити ефективні стратегії боротьби з цим явищем.

Антикорупційна політика України є однією з пріоритетних сфер реформ, особливо у контексті євроінтеграційних процесів. Україна, намагаючись адаптуватися до європейських стандартів, активно розвиває систему запобігання та протидії корупції, що є важливою умовою для вступу до Європейського Союзу. Співпраця з ЄС у боротьбі з корупцією охоплює не тільки обмін досвідом, а й фінансову та технічну підтримку для вдосконалення національних антикорупційних механізмів. У рамках співпраці з Євросоюзом Україна отримує експертну допомогу для розвитку інститутів, що займаються боротьбою з корупцією, а також сприяє впровадженню міжнародних стандартів, таких як Конвенція ООН проти корупції та рекомендації GRECO (Групи держав проти корупції Ради Європи). ЄС також надає фінансування для реалізації проектів, які стосуються реформи правосуддя та антикорупційних ініціатив.

Однак, попри значний прогрес, корупція залишається серйозною проблемою, і Україні необхідно продовжувати вдосконалювати антикорупційні

механізми, зміцнюючи правову державу та підвищуючи ефективність боротьби з корупцією на всіх рівнях. Співпраця з ЄС в цьому контексті є важливим чинником, що сприяє як внутрішнім реформам, так і подальшій інтеграції України до європейських структур.

В ЄС корупцію вважають однією з основних загроз для безпеки громадян, економіки та політичної стабільності.

Згідно з опитуваннями, проведеними серед громадян країн-членів ЄС, 76% вважають корупцію серйозною проблемою для своїх держав. У деяких країнах Європейського союзу ця позиція підтримується більшістю населення, зокрема: в Румунії – 93%, в Хорватії – 94%, в Іспанії та Чехії – 95%, в Італії - 97% [24]. Щорічні економічні втрати від корупції можуть досягати до 10% валового внутрішнього продукту (ВВП). У Євросоюзі ці втрати оцінюються в 120 мільярдів євро, що становить близько 1% від ВВП Союзу. На глобальному рівні ці втрати складають приблизно 5% від світового ВВП. Корупція знижує ефективність інвестиційної політики, порушує принципи чесної конкуренції на національних ринках і обмежує можливості для фінансування суспільних ініціатив. Зв'язок її з організованою злочинністю створює серйозні загрози для стабільності суспільства в цілому. Вона також ослаблює довіру до демократичних інститутів і підриває систему політичної відповідальності лідерів. Варто відмітити, що корупція в ЄС має транснаціональний характер, що ускладнює вирішення цієї проблеми на рівні окремих країн-членів.

Індекс сприйняття корупції оцінює сприйняття рівня корупції в державному секторі кожної країни на основі експертних оцінок та опитувань бізнесменів. Шкала індексу варіюється від 0 (високий рівень корупції) до 100 (дуже чисто). Загалом, за даними Transparency International, корупція залишається серйозною проблемою у багатьох країнах, при цьому понад дві третини з 180 оцінюваних держав мають бали нижче 50 [24].

Згідно з даними Transparency International у 2021 році Україна перебувала на 122-му місці, а порівняно з 2020 роком її показник погіршився з 33 до 32 балів.

У 2022 році Україна набрала 33 бали і зайняла 116-ту позицію.

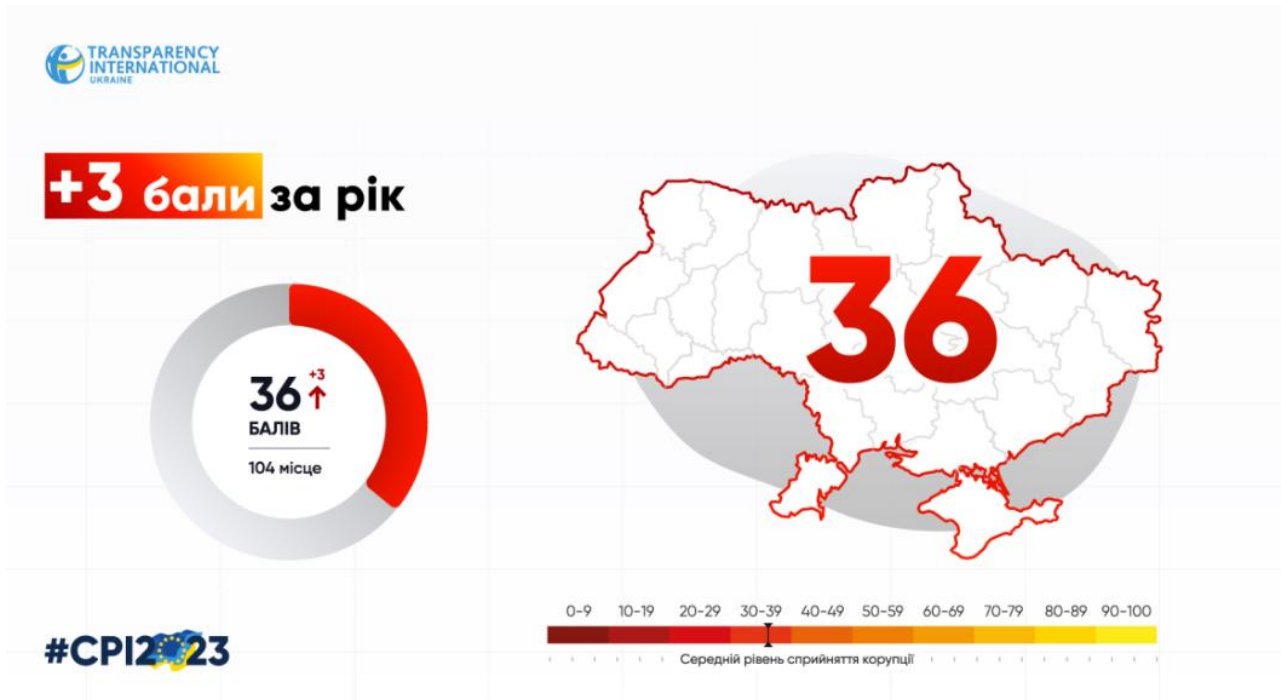

Рис.2.1. Індекс сприйняття корупції в Україні (Corruption Perceptions Index, CPI) за 2023 рік

Сформовано автором за даними джерела [24].

На рис.2.1. Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) за 2023 рік, оприлюднений Transparency International, показує, що Україна досягла значного покращення в боротьбі з корупцією. Згідно з цим індексом, Україна отримала 36 балів зі 100 можливих, що дозволило їй піднятися на 104 місце серед 180 країн світу. Це зростання на 3 бали порівняно з попереднім роком є одним із найкращих результатів у світі за 2023 рік [24].

За результатами цього річного дослідження, 36 балів мають також Алжир, Бразилія та Сербія. Україну на один бал випереджають Албанія, Аргентина, Білорусь, Гамбія, Ефіопія та Замбія, які отримали по 37 балів. А на один бал менше, ніж Україна, набрали Боснія і Герцеговина, Домініканська Республіка, Єгипет, Непал, Панама, Сьєрра-Леоне та Таїланд [24].

Результати інших країн-кандидаток до ЄС такі: Грузія втратила 3 бали (53 бали, 49 місце), Чорногорія додала 1 бал (46 балів, 63 місце), Молдова додала 3 бали (42 бали, 76 місце), Північна Македонія додала 2 бали (42 бали, 76 місце),

Албанія додала 1 бал (37 балів, 98 місце), показники Сербії за рік не змінилися (36 балів, 104 місце), Боснія і Герцеговина додала 1 бал (35 балів, 108 місце). Найменше з усіх країн-кандидаток цього року набрала Туреччина — в її доробку стало менше на 2 бали (34 бали, 115 місце), і вона ж стала останньою з-поміж усіх претендентів на своє місце в ЄС[24].

Україна отримала 35 балів із 100 можливих в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) за 2024 рік. У новому рейтингу Transparency International наша країна посідає 105-те місце серед 180 країн[24].

Сербія також має 35 балів за результатами цього року. Україна на один бал випереджає Домініканську Республіку, а на бал менше набрали Алжир, Бразилія, Малаві, Непал, Нігер, Таїланд і Туреччина.

Після значного приросту на три бали у 2023 році, у 2024 році Україна втратила деякі позиції в антикорупційній боротьбі. Основними чинниками змін залишаються реформи, орієнтовані на євроінтеграцію та виконання міжнародних зобов'язань.

Більшість позитивних змін, що вплинули на сприйняття корупції в Україні за 2023-2024 роки, стали відповіддю влади на потребу виконання рекомендацій у рамках євроінтеграції та отримання фінансової допомоги від міжнародних партнерів. Водночас негативні події частково виникли «зсередини» і здебільшого вказують на недоліки функціонування державних органів.

Рис.2.2. відображає зміни Індексу сприйняття корупції в Україні за період 2013-2023 років.

Рис. 2.2. Індекс сприйняття корупції в Україні за період 2013-2023 р.р.
Сформовано автором за даними джерела [24].

У трьох з восьми досліджень (Індекс трансформації Фонду Бертельсманна за 2024 рік, Опитування думки менеджерів Світового економічного форуму за 2023 рік, Варіації демократії за 2023 рік) спостерігалось помітне зростання показників України. У ще одному дослідженні (Міжнародний огляд ризиків по країнах групи PRS за 2023 рік) зафіксовано незначне зниження балів[24].

В інших чотирьох дослідженнях показники залишилися незмінними: Звіт Freedom House про країни перехідного періоду (2022 рік) - 35 балів, Рейтинг ризиків країн Global Insight (2022 рік) - 35 балів, Індекс верховенства права за результатами опитування експертів у лютому-червні 2023 року, складений проектом «Глобальна справедливість» - 33 бали, Рейтинг ризиків країн аналітичного відділу журналу «Економіст» (2023 рік, станом на вересень) - 20 балів [24].

Індекс трансформації Фонду Бертельсманна за 2024 рік, за яким Україна додала 12 балів, охоплює період з лютого 2021 року по січень 2023 року і включає думки 280 експертів з різних країн. Вони оцінювали, наскільки

ефективно переслідуються посадовці, які зловживають владою. Це дослідження відобразило корупційні скандали, що мали місце до січня 2023 року. Відзначимо, що втрата балів у цьому дослідженні трапляється, якщо посадовці, які порушують закон та займаються корупцією, можуть діяти без наслідків.

Опитування думки менеджерів Світового економічного форуму за 2023 рік, де Україна додала 8 балів, проводилось у квітні-серпні 2023 року. Бізнес-лідери відповідали на запитання про корупційні втручання в бюджетні кошти. Зростання в цьому дослідженні можна пояснити тим, що, попри війну, більшість публічних закупівель в Україні здійснюються через тендерні процедури у системі Prozorro.

Варіації демократії за 2023 рік, в яких Україна додала 5 балів, базуються на аналізі 4000 експертів і охоплюють питання корупції в публічному секторі, зокрема в виконавчій, судовій та законодавчій владі[24].

Отже, показник України в Індексі сприйняття корупції свідчить, що наш прогрес здебільшого став можливим завдяки міжнародним зобов'язанням. Саме виконання таких рекомендацій стало головним стимулом для української влади покращувати спроможність країни.

В Україні для відмивання доходів від корупційних діянь використовувалися різноманітні схеми та інструменти, які дозволяли приховувати незаконне походження коштів та надавати їм легальний вигляд. Ось деякі з основних прикладів та інструментів:

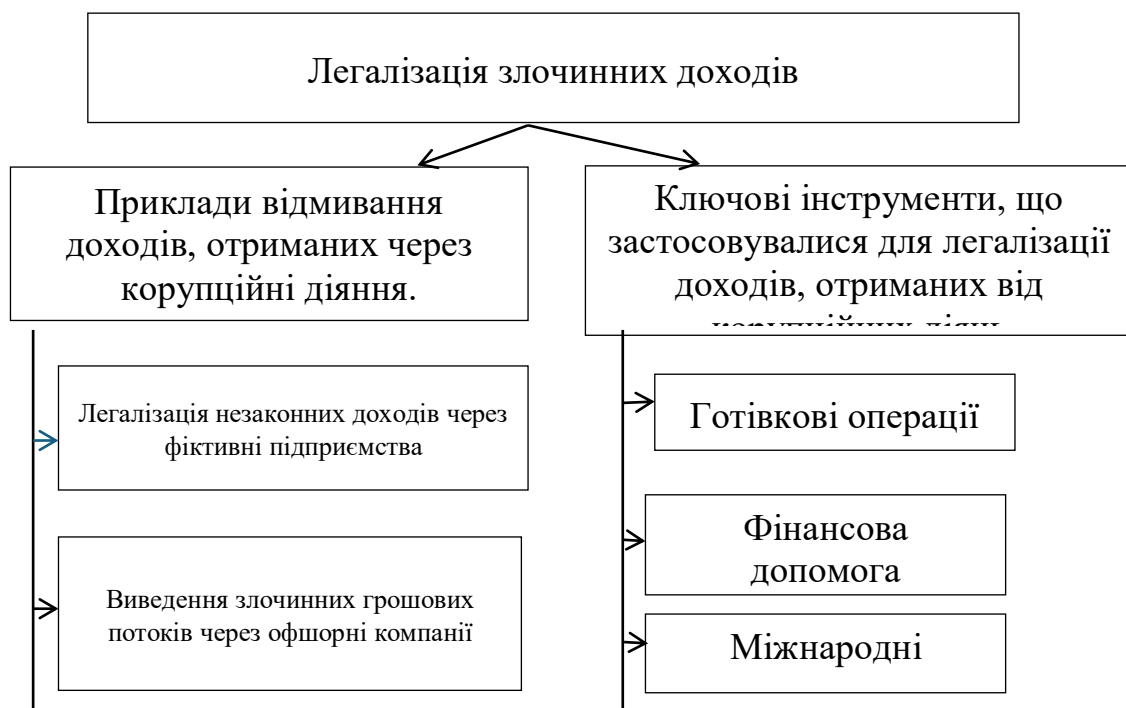

Рис. 2.3. Способи легалізації доходів від корупції в Україні

Сформовано автором за даними джерела [1,6].

Використання компаній, які на папері здійснюють законну діяльність, але насправді не проводять жодних реальних операцій. Через такі підприємства здійснюються фінансові транзакції, що дозволяє легалізувати кошти через вигадані контракти, надання послуг або продаж товарів.

Виведення грошей через офшорні компанії або рахунки дозволяло приховувати кінцевих бенефіціарів, а також зменшити податкові зобов'язання. Офшори надають високий рівень конфіденційності та мінімальні вимоги до фінансової звітності.

Війна в Україні значно вплинула на економічну інфраструктуру. Прямі руйнування від війни, разом з переміщенням мільйонів українців, ще більше заглибили економіку в тіньовий сектор, оскільки люди та підприємства змушені пристосовуватися до надзвичайно складних умов. Поточна ситуація в Україні підкреслює труднощі в боротьбі з незаконним збагаченням під час кризи. Головним пріоритетом є виживання та підтримка населення, що часто передбачає використання неформальних економічних механізмів. Проте ця реальність створює серйозні виклики для відновлення після війни, зокрема необхідність інтеграції великих частин економіки в легальний сектор, відновлення державних установ та забезпечення стійкого економічного розвитку.

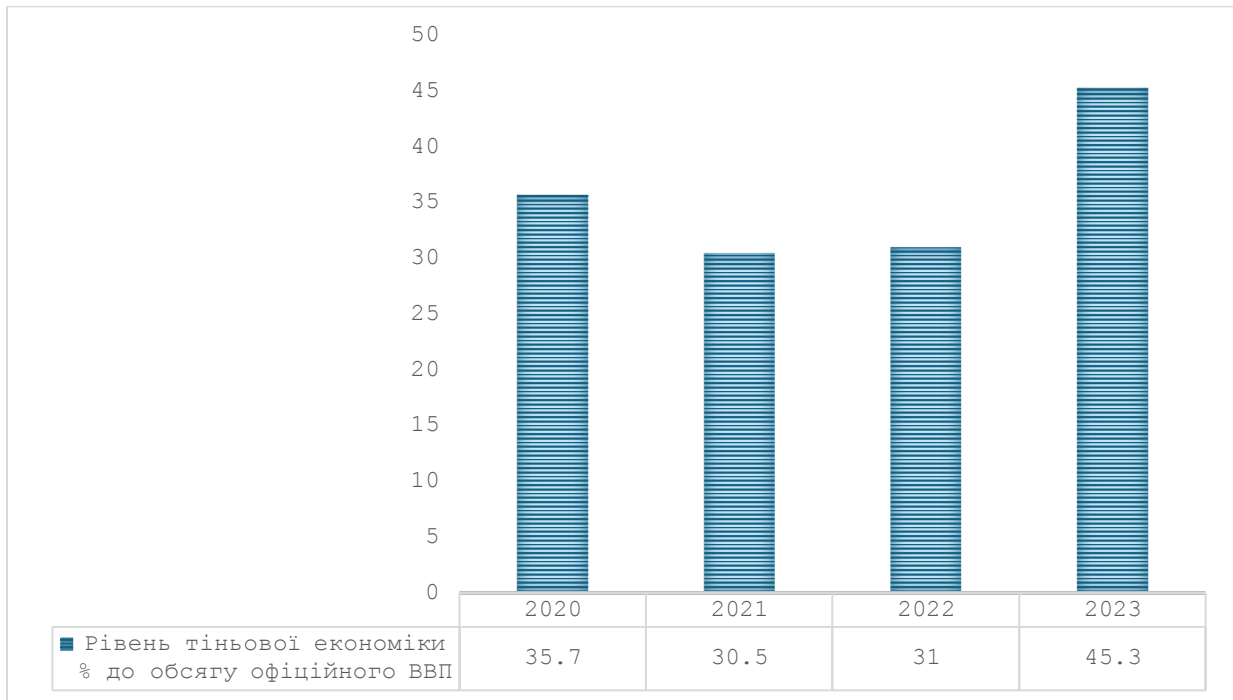

Рис.2.4. Динаміка рівня тіньової економіки в Україні за період 2020-2023 рр., %
Сформовано автором за даними джерел: [9]

У 2023 році рівень хабарництва в Україні залишався високим. Згідно з дослідженням, 87,5% громадян оцінили рівень корупції як високий або дуже високий.

При цьому 57,4% опитаних вважають, що за високий рівень хабарництва насамперед відповідає влада [19].

За сферами, найбільше корупційних проявів спостерігаються у земельних відносинах (44,1% опитаних), медицині та діяльності працівників внутрішніх органів (по 28,5%) [19].

Зростання рівня корупції у 2023 році відзначають 61,2% населення та 46,3% бізнесу [19].

Динаміку частки населення та бізнесу, які стали жертвами корупційних практик за період 2020 - 2023 роки відображено на рисунку 2.5. Необхідно зазначити, що цей період охоплює важливі економічні та соціальні зміни, які безпосередньо вплинули на рівень корупції. Візуалізація даних дозволяє виявити тенденції та кореляції у сприйнятті корупції різними соціальними та

економічними групами, що є важливим для розуміння впливу корупційних явищ на суспільство та бізнес-середовище.

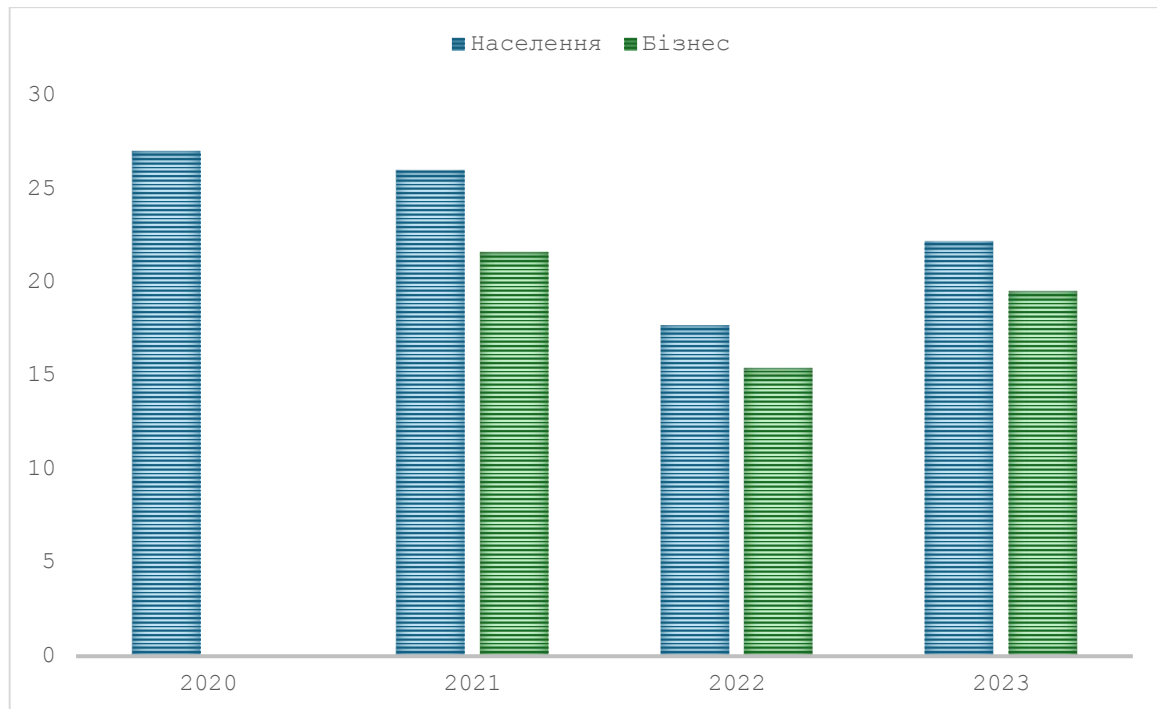

Рис. 2.5. Динаміка частки населення та бізнесу, які мали особистий досвід з корупцією у період 2020 - 2023 р.р., %

Сформовано автором за даними джерела[19]

Динаміка частки населення та бізнесу, які мали власний досвід корупції у період з 2020 по 2023 роки, виявляє певні зміни в рівні корупційного впливу.

У 2020 році частка населення, що стикалася з корупцією, становила 27%, але вже в 2021 році вона трохи знизилася до 26%.

У наступні роки спостерігалася значне зменшення цього показника до 17,7% у 2022 році, що свідчить про покращення ситуації.

Однак у 2023 році частка знову зросла до 22,2%, що вказує на часткове відновлення корупційних проявів та погіршення ситуації в окремих сферах.

Аналіз глобальних та національних аспектів корупції в контексті України, зокрема через призму Індексу сприйняття корупції (CPI), демонструє складну ситуацію в боротьбі з корупцією на всіх рівнях. Індекс сприйняття корупції, за результатами останніх років, вказує на збереження значного рівня корупційних явищ в Україні, попри проведені реформи та зусилля у боротьбі з цим явищем.

2.2. Оцінка діяльності фінансового моніторингу та антикорупційних органів України

Оцінка діяльності фінансового моніторингу та державних антикорупційних органів є важливим аспектом боротьби з корупцією та незаконними доходами в країні. Фінансовий моніторинг і антикорупційні органи виступають ключовими елементами у забезпеченні прозорості фінансових операцій та виявленні можливих правопорушень. В умовах глобалізації та інтеграції фінансових ринків особливу увагу необхідно приділяти розвитку системи виявлення фінансових злочинів, а також удосконаленню механізмів взаємодії між державними органами, правоохоронними структурами та міжнародними інститутами.

Результати роботи національного підрозділу фінансової розвідки за останні роки демонструють підвищену ефективність у виявленні та боротьбі з фінансовими правопорушеннями, зокрема в частині протидії легалізації незаконних доходів. Завдяки тісній співпраці з правоохоронними органами вдалося передати значну кількість матеріалів для подальшого розслідування. Це свідчить про посилення моніторингу фінансових потоків та удосконалення механізмів виявлення нелегітимних фінансових операцій, що є важливим етапом у боротьбі з корупцією та іншими фінансовими злочинами.

Динаміка повідомлень про підозрілі фінансові операції в період 2019-2023 років відображає тенденції в моніторингу та контролі фінансових потоків в Україні (рис. 2.6). Протягом цього часу спостерігалось як збільшення, так і зниження кількості таких повідомлень, що вказує на зміну активності суб'єктів первинного фінансового моніторингу та ефективність заходів, спрямованих на запобігання фінансовим злочинам. Оцінка цих даних дає змогу визначити ефективність національної системи протидії відмиванню грошей та виявити основні тенденції у сфері фінансової розвідки.

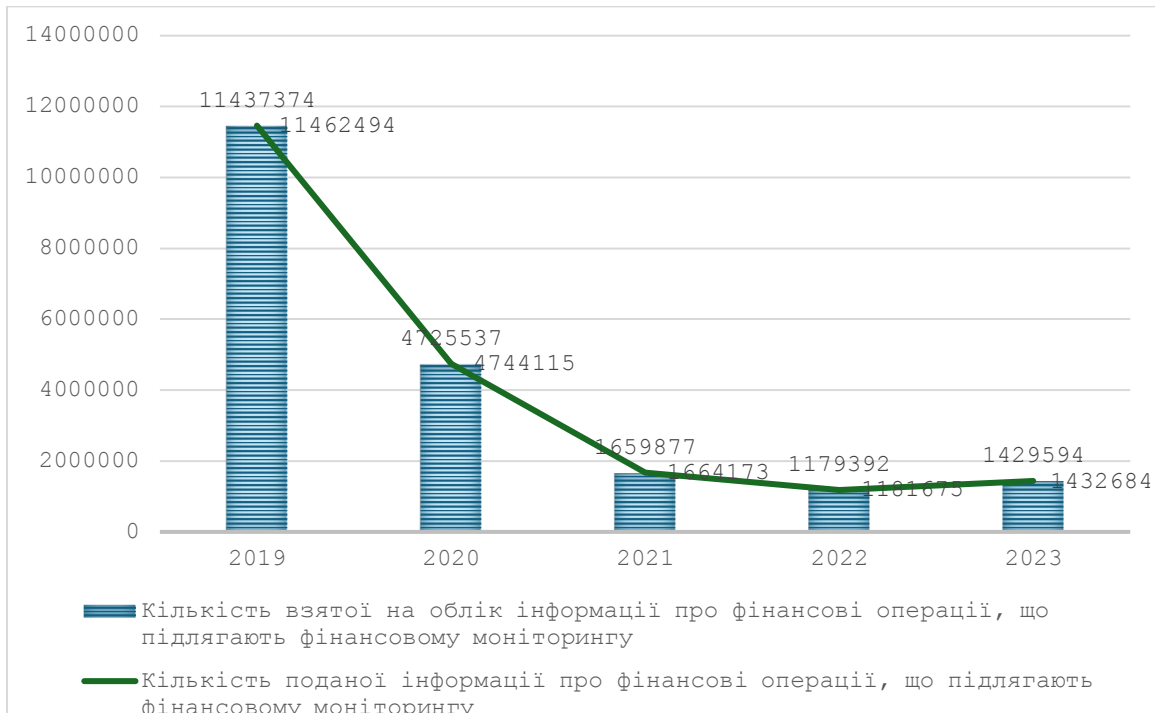

Рис. 2.6. Динаміка інформування про фінансові операції ДСФМ за період 2019 – 2023 рр., од.

Сформовано автором за даними джерела [22]

За даними рис.2.6 можна побачити, що за період 2019 - 2023 р.р. спостерігалася значна зміна в тенденціях інформування про фінансові операції, що підлягають моніторингу. У 2019 році було зафіксовано більше 11 мільйонів повідомлень, однак у 2020 році цей показник знизився більш ніж удвічі. В 2021 році кількість поданих повідомлень скоротилася до близько 1,6 мільйона, а в 2022 році тенденція до зменшення продовжилася. У 2023 році відбулося незначне зростання кількості повідомлень, досягнувши приблизно 1,4 мільйона. Ці зміни відображають адаптацію законодавчих норм, посилення контролю та зменшення кількості підозрілих фінансових операцій.

Розглянемо зміни в структурі фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу та були зафіксовані ДСФМ. Вивчення цієї динаміки дозволяє оцінити, які типи операцій найбільше піддаються контролю, а також виявити основні тенденції у фінансовому моніторингу. Цей аналіз важливий для розуміння ефективності системи фінансового моніторингу, визначення сфер, де є найбільші ризики для фінансової безпеки, та вдосконалення механізмів виявлення підозрілих операцій (рис.2.7).

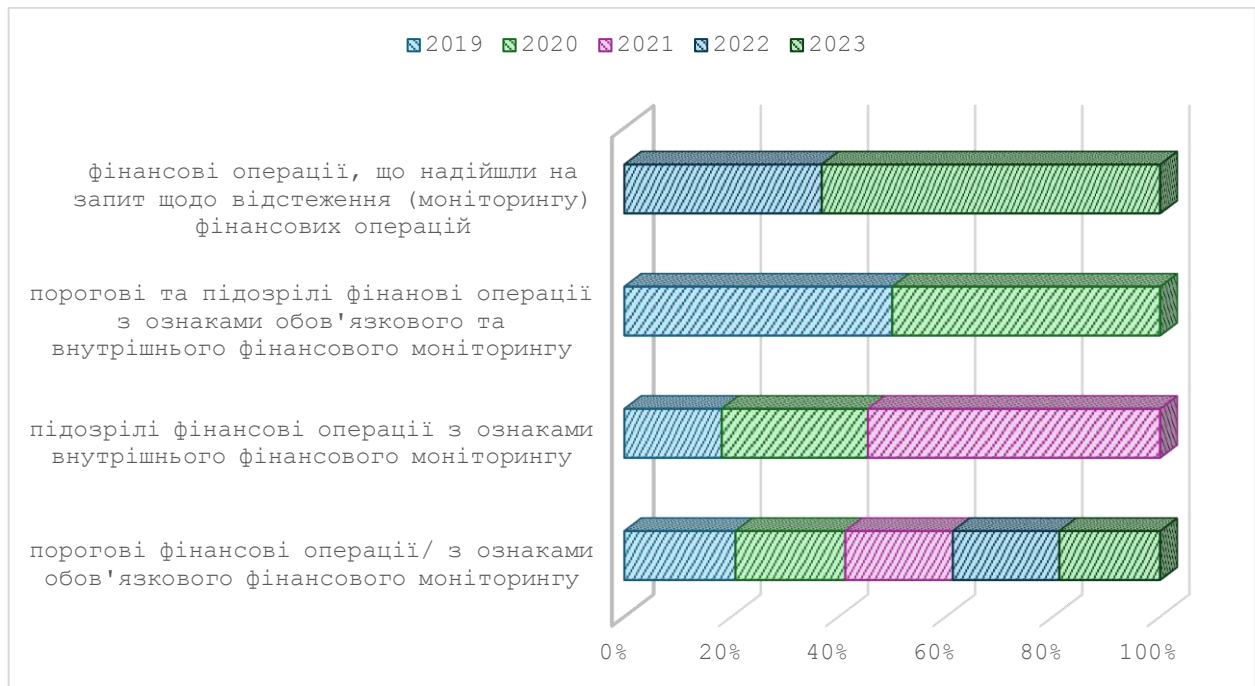

Рис. 2.7. Зміни у структурі фінансових операцій, що підлягають моніторингу та були зафіксовані ДСФМ за період 2019 – 2023 рр.,%

Сформовано автором за даними джерела [22]

Динаміка структури фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу та були взяті ДСФМ на облік у період 2019-2023 років, відображає важливі зміни у підходах до контролю за фінансовими потоками.

Аналізуючи даний період, відбулося зниження частки порогових фінансових операцій, що підлягають обов'язковому моніторингу з 97% у 2019 році до 88% у 2023 році. Одночасно зросла частка підозрілих операцій з ознаками внутрішнього фінансового моніторингу, яка збільшилася з 2% у 2019 році до 6% у 2021 році. Також для аналізу мають місце операції, що надійшли на запит щодо відстеження. Частка цих операцій збільшилася з 7% у 2022 році до 12% у 2023 році. Ці зміни свідчать про адаптацію системи фінансового моніторингу до нових викликів та підвищення ефективності у виявленні підозрілих операцій.

Динаміка обліку повідомлень про фінансові операції, отриманих Державним фінансовим моніторингом від банківських і небанківських установ у 2019–2023 роках, відображає зміни в активності фінансових інститутів щодо звітування про підозрілі транзакції (рис.2.8). Протягом цього періоду

спостерігалися суттєві коливання в обсягах поданої інформації, що може бути пов'язано з коригуванням фінансової політики, змінами економічної ситуації та оновленням регуляторних вимог. Аналіз цих показників дозволяє оцінити рівень взаємодії між Державним фінансовим моніторингом, банками та небанківськими установами, а також простежити ключові тенденції у сфері фінансового моніторингу.

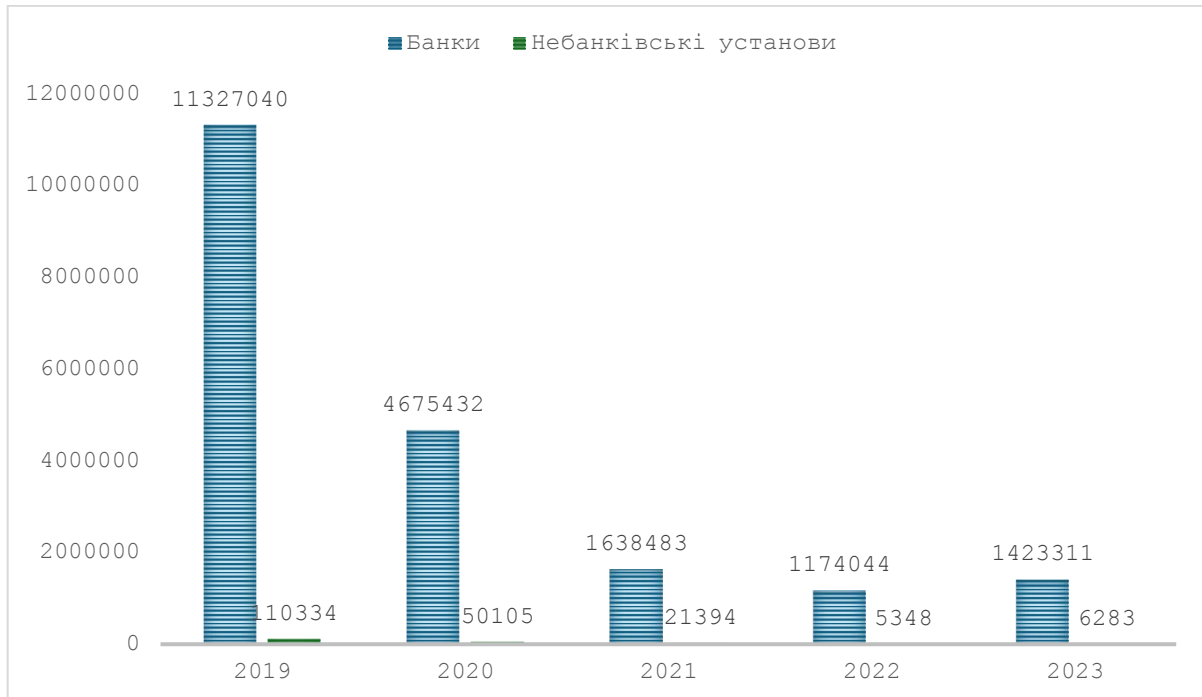

Рис. 2.8. Динаміка обліку повідомлень про фінансові операції, отриманих ДСФМ від банків та небанківських установ за період 2019–2023 р.р. [38]

Сформовано автором за даними джерела [22]

За даними рис.2.8 впродовж 2019–2023 років кількість повідомлень про фінансові операції, взятих на облік ДСФМ, що надійшли від банків та небанківських установ, демонструвала помітне зниження. У 2019 році банки подали понад 11,3 мільйона повідомлень, але в подальші роки цей показник значно знизився, досягнувши приблизно 1,4 мільйона в 2023 році. Подібна тенденція спостерігалась і серед небанківських установ: кількість повідомлень скоротилася з 110 тисяч у 2019 році до 6 тисяч у 2023 році. Такі зміни свідчать про зменшення кількості підозрілих фінансових операцій та вдосконалення методів моніторингу й контролю фінансовими установами.

Ефективна взаємодія між підрозділами фінансової розвідки та правоохоронними органами України є ключовим фактором у боротьбі з корупцією. На національному рівні центральну роль у зборі, аналізі та передачі фінансової інформації компетентним органам відіграє Державна служба фінансового моніторингу (ДСФМ). Впродовж своєї діяльності він активно співпрацює з Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою (САП) та Національним антикорупційним бюро України (НАБУ). Аналітики, слідчі та керівництво цих органів тісно взаємодіють для підвищення ефективності розслідувань справ, пов'язаних із незаконним збагаченням та корупційними схемами[1].

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) та Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) активно співпрацюють з Державною службою фінансового моніторингу України (Держфінмоніторинг) у боротьбі з корупцією та відмиванням коштів. Держфінмоніторинг відіграє ключову роль у виявленні підозрілих фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з корупційними діяннями, розкраданням та привласненням державних коштів та майна.

Зокрема, у 2021 році Держфінмоніторинг передав правоохоронним органам матеріали щодо фінансових операцій на суму 103,2 млрд гривень, які могли бути пов'язані з легалізацією коштів та вчиненням кримінальних правопорушень[22].

У 2022 році, попри складні умови воєнного стану, САП та НАБУ продовжували ефективно співпрацювати з Держфінмоніторингом. За цей період було притягнуто до кримінальної відповідальності та повідомлено про підозру 149 особам - це найвищий піврічний показник за весь час діяльності.

У 2023 році співпраця між САП, НАБУ та Держфінмоніторингом продовжувала приносити значні результати. Було викрито кілька десятків суддів, народних депутатів та керівників державних підприємств, причетних до корупційних правопорушень. Ці досягнення свідчать про ефективність та результативність скоординованої діяльності антикорупційних органів.

Завдяки спільним зусиллям САП, НАБУ та Держфінмоніторингу, у другому півріччі 2023 року на посилення обороноздатності країни було направлено 430,1 млн грн, а загалом за рік — майже 4,7 млрд грн. Це найбільший показник за всю історію роботи антикорупційних інституцій, який у більш ніж три рази перевищує річний бюджет Національного бюро[23].

Крім того, САП продовжує застосовувати механізм прямої цивільної конфіскації, спрямовуючи незаконно набуті активи у державний бюджет. Упродовж 2023 року набули чинності численні обвинувальні вироки із конфіскацією майна на загальну суму 115 млн грн, включаючи грошові кошти, нерухомість, транспортні засоби та комп'ютерну техніку[23].

Станом на 31 грудня 2023 року в межах кримінальних проваджень, розслідуваних НАБУ та САП, було відшкодовано 9,156 млрд грн[23].

Ці результати підкреслюють важливість тісної співпраці між САП, НАБУ та Держфінмоніторингом у протидії корупції та забезпеченні фінансової безпеки України.

Інформація про кількість осіб, які вчинили корупційні правопорушення у період 2021-2023 років, представлена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Чисельність осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення у 2021–2023 роках.

№п/п	Назва	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	Всього записів у Реєстрі, од. в тому числі:	7200	2822	3081
	-за кримінальними правопорушеннями, од.	1393	1179	1930
	-за адміністративними правопорушеннями, од.	5608	1529	861
	-за дисциплінарними правопорушеннями, од.	199	114	290
2.	Всього записів у Реєстрі, од. з них:	7200	2822	3081
	-за судовими рішеннями, од.	7001	2708	2791
	-Кримінальний кодекс України	1393	1179	1930

-КУ про адміністративні провадження, од. з них:	5608	1529	861
-за дисциплінарними стягненнями, од.	199	114	290

Сформовано автором за даними джерела [23]

Як свідчать дані таблиці 2.1, у 2023 році кількість осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, зросла на 751 особу порівняно з 2022 роком. Водночас щодо адміністративних правопорушень спостерігається тенденція до зниження – з 1529 осіб у 2022 році до 861 особи у 2023 році.

Кількість осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні правопорушення у 2023 році, збільшилася на 83 особи порівняно з 2022 роком (2791 проти 2708). Однак, у порівнянні з 2021 роком, відбулося значне скорочення таких випадків – на 4200 осіб.

Динаміка кількості осіб, причетних до корупційних правопорушень, пов'язаних із незаконним збагаченням в Україні у 2023 році, представлена на рис. 2.9.

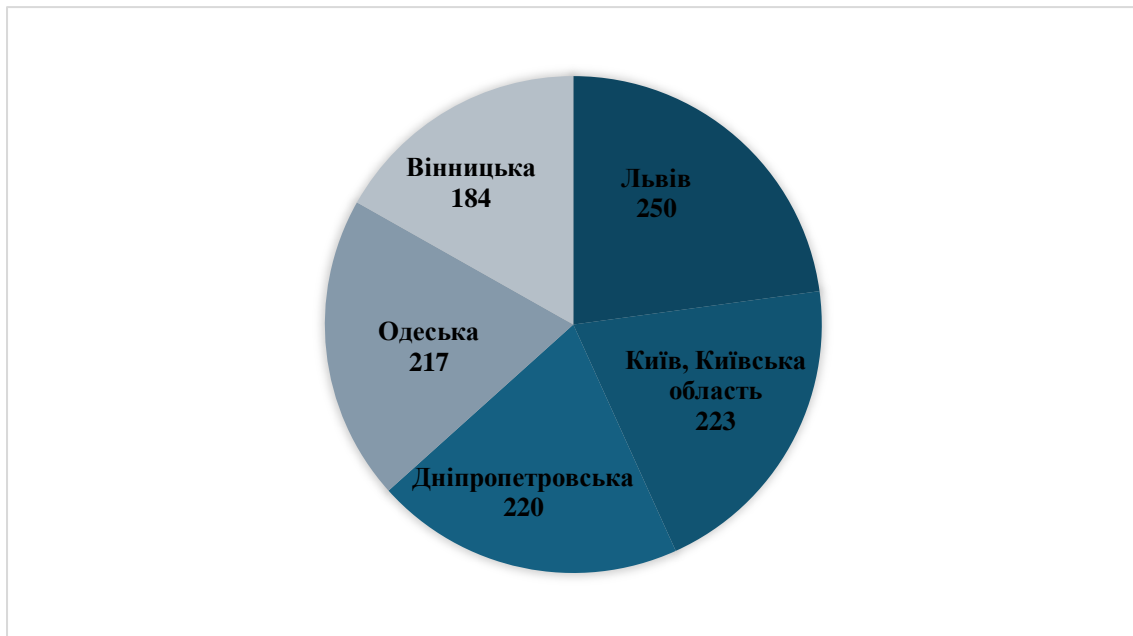

Рис.2.9. Чисельність осіб, причетних до корупційних правопорушень, пов'язаних із легалізацією злочинних доходів в Україні за 2023 рік, од.

Сформовано автором на основі джерела [22]

Як свідчать дані рисунка 2.2, розподіл осіб, причетних до корупційних правопорушень, пов'язаних із незаконним збагаченням у 2023 році, виглядає наступним чином:

- Львівська область займає перше місце з 250 зафіксованими випадками, що свідчить про високий рівень корупції в регіоні;
- Київ та Київська область посідають другу позицію з 223 особами, залученими до корупційних діянь;
- Дніпропетровська та Одеська області розташувалися на третьому та четвертому місцях із показниками 220 та 217 осіб відповідно;
- Вінницька область займає 5 місце, де зафіксовано 184 випадки.

Таким чином, оцінка діяльності фінансового моніторингу та антикорупційних органів свідчить про значний прогрес у виявленні та протидії фінансовим злочинам, зокрема корупції. Спільна робота Держфінмоніторингу, НАБУ та САП дозволяє виявляти схеми незаконного збагачення, сприяючи розслідуванню фінансових злочинів на високому рівні.

Висновки до розділу 2

Антикорупційна політика України є однією з ключових напрямків реформ, зокрема в рамках євроінтеграційних прагнень. Україна, прагнучи відповідати європейським стандартам, активно вдосконалює систему запобігання та боротьби з корупцією, що є необхідною умовою для вступу до Європейського Союзу. Співпраця з ЄС у цій сфері включає не лише обмін досвідом, але й надання фінансової та технічної підтримки для покращення національних антикорупційних механізмів.

Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) за 2023 рік, опублікований Transparency International, демонструє значний прогрес України у боротьбі з корупцією. За результатами цього індексу Україна отримала 36 балів зі 100 можливих, що дозволило їй піднятися на 104 місце серед 180 країн світу. Тим не менш, щоб досягти більшого успіху, Україна повинна продовжувати проводити реформи та покращувати антикорупційні закони.

За результатами співпраці між САП, НАБУ та ДСФМ було викрито кілька десятків суддів, народних депутатів та керівників державних підприємств, залучених до корупційних правопорушень. Завдяки спільним зусиллям САП, НАБУ та Держфінмоніторингу, у 2023 році на зміцнення обороноздатності країни було перераховано майже 4,7 млрд грн. Це найбільший показник за всю історію функціонування антикорупційних органів, що більше ніж утричі перевищує річний бюджет Національного антикорупційного бюро. Ці досягнення підтверджують ефективність та успішність скоординованих дій антикорупційних органів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ ТА ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

3.1. Вплив міжнародних інституцій на протидію корупції та нелегальним доходам

Корупція та нелегальні доходи є одними з найсерйозніших викликів для глобальної стабільності, економічного розвитку та соціальної справедливості. Вони підривають ефективність урядів, сприяють зниженню рівня довіри до державних установ, послаблюють правові системи та забезпечення прав людини. На міжнародному рівні корупція і відмивання грошей стають транснаціональними проблемами, які неможливо вирішити лише за допомогою національних заходів.

У зв'язку з цим міжнародне співробітництво стало критично важливим у боротьбі з цими явищами. Міжнародні інституції, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Всесвітній банк, Європейський Союз, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Група дій фінансових дій (FATF) та інші організації, відіграють ключову роль у розвитку глобальних стандартів, підтримці національних ініціатив та зміцненні механізмів боротьби з корупцією та нелегальними фінансовими потоками.

Сьогодні важко уявити ефективну боротьбу з корупцією без залучення цих міжнародних інституцій, оскільки корупційні схеми і фінансові злочини часто перетинають кордони, і для їх подолання необхідна скоординована діяльність різних держав та організацій. Інститутам доводиться не лише розробляти політичні та правові норми, а й підтримувати розвиток національних антикорупційних стратегій, проводити моніторинг їх виконання, а також надавати технічну допомогу у розбудові ефективних механізмів контролю.

Міжнародні організації також активно працюють над зміцненням прозорості у сфері фінансів, встановленням стандартів для боротьби з відмиванням грошей та наданням рекомендацій щодо покращення державних

закупівель і управління фінансами. Вони стимулюють країни до підписання угод та конвенцій, які забезпечують міжурядову співпрацю, сприяють обміну інформацією та реалізації спільних заходів для протидії корупційним практикам.

Однак, попри активну діяльність міжнародних інституцій, боротьба з корупцією і нелегальними доходами залишається складною і тривалою задачею. Різні держави стикаються з власними викликами в процесі імплементації цих стандартів, а також часто стикаються з політичними, економічними і культурними бар'єрами, які ускладнюють ефективну боротьбу з корупцією[30].

Тому роль міжнародних інституцій не обмежується лише встановленням правових норм; вона включає в себе стратегічну підтримку, надання ресурсів та інструментів, що дозволяють країнам ефективно боротися з цими глобальними загрозами.

У цьому контексті важливо дослідити, яким чином міжнародні організації взаємодіють, впливають на політики країн та сприяють зниженню рівня корупції і нелегальних фінансових потоків у світі.

Ось деякі з основних міжнародних інституцій, що займаються цією проблемою.

Таблиця 3.1.

Міжнародні організації у боротьбі з корупцією та незаконними фінансовими потоками

№ п\п	Організація	Напрями діяльності
1	2	3

1	Організація Об'єднаних Націй	Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) була прийнята на 58-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 31 жовтня 2003 року в Мексико-Сіті. Це перша глобальна правова угода, яка охоплює всі аспекти боротьби з корупцією, як у публічному, так і в приватному секторах, і встановлює юридично зобов'язуючі норми для країн, що підписали цей документ. Метою Конвенції є боротьба з корупцією на всіх рівнях, створення ефективних механізмів для попередження корупційних злочинів, а також забезпечення міжнародного співробітництва для боротьби з цими явищами. Конвенція встановлює необхідність криміналізації різних форм корупційних діянь, таких як хабарництво, вимагання хабарів, зловживання службовим становищем та інші форми корупції, що порушують законодавство. Важливою частиною є криміналізація не лише дій, пов'язаних з корупцією в державному секторі, але й у приватних підприємствах, де можуть виникати схожі порушення.
2	Всесвітній банк (ВБ)	є однією з ключових міжнародних фінансових установ, яка активно займається підтримкою країн у боротьбі з корупцією та незаконними фінансовими потоками. Ініціативи ВБ в цій сфері спрямовані на зміцнення інститутів управління, підвищення прозорості та ефективності використання публічних фінансів, а також на допомогу країнам у запобіганні відмиванню грошей і фінансуванню тероризму.
3	Міжнародний валютний фонд (International Monetary Fund (IMF))	глобальна фінансова організація, що надає технічну, фінансову та політичну підтримку країнам з метою підтримки макроекономічної стабільності, розвитку економік та поліпшення управління державними фінансами. МВФ активно займається боротьбою з нелегальними фінансовими потоками, які включають відмивання грошей, ухилення від податків, корупційні схеми та інші форми незаконного фінансування. Ці потоки є серйозною загрозою для економічної стабільності країн, оскільки вони можуть зменшувати доходи державних бюджетів, сприяти зростанню соціальної нерівності і підірвати ефективність фінансових систем.

4	Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів (FATF)	3 3 Міжнародна міжурядова організація, заснована в 1989 році на саміті Великої Сімки (G7) з метою розробки та просування глобальних стандартів і політик для боротьби з відмиванням грошей (AML) і фінансуванням тероризму (CFT). FATF відіграє центральну роль у формуванні міжнародних норм для протидії фінансовим злочинам, а також забезпечує співпрацю між країнами для виявлення та припинення незаконних фінансових потоків. Основне завдання FATF полягає у створенні та оновленні 40 рекомендацій для країн-членів, що стосуються боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму. Організація також оцінює ефективність їхнього застосування в окремих країнах і забезпечує міжнародний моніторинг виконання цих стандартів.
5	MONEYVAL (Моніторингова група Ради Європи з боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму)	міжурядова організація, створена Радою Європи для оцінки та моніторингу ефективності національних систем боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму в країнах-членах. Вона надає країнам-членам допомогу у вдосконаленні їхніх політик та законодавства щодо протидії цим злочинам, забезпечуючи експертну оцінку та консультаційні послуги.
4	Інтерпól (англ. International Criminal Police Organization, ICPO)	це організація, що займається пошуком осіб, об'єктів та надає допомогу поліції у здійсненні розслідувань. До складу Інтерполу входять майже дві сотні країн світу. Крім того, організація активно бореться зі злочинністю в усіх її проявах, включаючи фінансові злочини.
5	Європол, Європейське поліцейське управління (англ. European Police Office, Europol)	агентство забезпечує координацію та обмін інформацією між правоохоронними органами країн-членів Європейського Союзу (ЄС) для спільної боротьби з різними видами злочинів, такими як організована злочинність, тероризм, корупція, шахрайство, наркотрафік, незаконний обіг зброї, відмивання грошей, злочини проти дітей, нелегальна міграція та інші.
6	Егмонтська група (Egmont Group)	міжнародна організація, що об'єднує підрозділи фінансової розвідки (ПФР) з понад 160 країн. Група була заснована у 1995 році з метою створення платформи для обміну інформацією та співпраці між ПФР для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Група надає можливість підрозділам фінансової розвідки ефективно обмінюватися даними та інформацією про підозрілі фінансові операції, що можуть бути пов'язані з відмиванням грошей або

		фінансуванням тероризму. Крім цього, сприяє співпраці між країнами для підвищення ефективності боротьби з фінансовими злочинами, підтримуючи національні та міжнародні ініціативи.
7	Євроюст	Це європейське агентство співпрацює з судовими та правоохоронними органами країн-членів Європейського Союзу. Євроюст активно спонукає і координує розслідування та судові переслідування між компетентними органами у державах-членах і сприяє поліпшенню співпраці між ними, зокрема, за допомогою полегшення міжнародної правової допомоги та обробки запитів щодо екстрадиції.
8	Світова організація митниці (WCO)	розробляє міжнародні стандарти для митних органів щодо боротьби з контрабандою, відмиванням грошей та фінансовими злочинами, що сприяє зменшенню нелегальних грошових потоків.
9	Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN)	Це неофіційна спільнота представників правоохоронних органів і юридичних експертів, які спеціалізуються на виявленні та пошуку активів, їх заморожуванні, арешті та конфіскації. Кожна країна-член має свого представника в цій мережі, який може бути представником правоохоронних органів або судовим експертом, в залежності від правової системи країни.
10	Міжнародний центр боротьби з корупцією (IACCC)	Об'єднує фахівців з правоохоронних органів різних установ з усього світу для розгляду справ з великою корупцією.
11	Transnational Institute, Transparency International, Global Witness	активно займаються збором даних, проведенням досліджень та впливом на політику, сприяючи прозорості та боротьбі з корупцією на міжнародному рівні.

Сформовано автором за даними джерела[12,24,43,44].

Міжнародні організації відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією, оскільки забезпечують платформу для обміну досвідом, розробки стандартів та механізмів боротьби з корупцією, а також здійснюють моніторинг діяльності країн. Вони допомагають створювати правову основу та інфраструктуру для впровадження антикорупційних реформ.

Вплив міжнародних організацій на політики країн може бути потужним, але залежить від багатьох факторів, таких як політична воля урядів, рівень корупції та економічні обставини. Вони можуть використовувати санкції, рекомендації або технічну допомогу, щоб стимулювати зміни на національному рівні.

Ключові напрямки діяльності міжнародних інституцій у боротьбі з корупцією представлено на рис.3.1.

Рис. 3.1. Ключові напрями діяльності міжнародних інституцій у боротьбі з корупцією

Сформовано автором за даними джерела[31].

1. Розробка та підтримка міжнародних стандартів включає в себе створення міжнародних конвенцій і протоколів, таких як Конвенція ООН, і встановлення критеріїв для боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму.
2. Технічна допомога та тренінги полягає у підтримці національних органів влади в створенні та вдосконаленні антикорупційних механізмів.
3. Моніторинг і звітність передбачає проведення перевірок і оцінок національних політик щодо корупції та нелегальних доходів.
4. Міжнародне співробітництво здійснює координацію між країнами для здійснення спільних дій у боротьбі з транснаціональними фінансовими злочинами[31].

Ці інституції, завдяки міжнародному співробітництву та розвитку глобальних стандартів, сприяють створенню ефективних стратегій боротьби з корупцією та відмиванням нелегальних доходів, а також надають країнам підтримку в покращенні правових і фінансових систем.

Таким чином, міжнародні організації мають вирішальне значення для створення ефективної системи боротьби з корупцією та нелегальними фінансовими потоками, однак їхній вплив на політики країн часто потребує довгострокової стратегії та співпраці на всіх рівнях.

3.2. Досвід функціонування міжнародної системи фінансової розвідки в рамках антикорупційних заходів

Фінансова розвідка є ключовим елементом боротьби з корупцією та відмиванням коштів у багатьох країнах світу. Успішні міжнародні практики показують, що ефективне функціонування фінансової розвідки можливе завдяки розвиненій нормативно-правовій базі, міжвідомчій взаємодії та міжнародному співробітництву.

Міжнародна співпраця є критично важливою для боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням корупції, оскільки фінансові потоки часто виходять за межі однієї країни. Ефективний обмін інформацією дозволяє швидко ідентифікувати підозрілі транзакції та проводити транснаціональні розслідування.

Для досягнення ефективних результатів у сфері антикорупційної діяльності необхідно постійно вдосконалювати методи, стратегії та інструменти протидії корупції та злочинним доходам. Важливу роль у цьому відіграє вивчення міжнародного досвіду. Дослідження в цій галузі підтверджують, що особливу увагу слід приділити співпраці з Егмонтською групою підрозділів фінансових розвідок, яка забезпечує високий рівень координації заходів із запобігання та протидії незаконному збагаченню в різних країнах світу.

Також дослідження свідчать про необхідність посилення антикорупційних заходів з урахуванням соціально-економічних та політичних особливостей

кожної країни. Основною метою Егмонтської групи є постійне вдосконалення методів і засобів розслідування корупційних злочинів. Досвід застосування цих підходів є особливо цінним для України, оскільки їх впровадження сприятиме підвищенню ефективності розслідувань, пов'язаних із незаконним збагаченням[12].

Франція стала першою державою, що ратифікувала статтю 20 Конвенції ООН проти корупції, враховуючи досвід окремих європейських країн у боротьбі з незаконним збагаченням. При цьому ратифікація не вимагала суттєвих змін у національному законодавстві, оскільки чинне кримінальне право Франції вже передбачало відповідні механізми протидії цьому виду злочинів. Франція має одну з найрозвиненіших систем боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму в Європі. Країна активно впроваджує міжнародні стандарти, співпрацює з глобальними організаціями та має ефективну систему фінансового контролю. Франція є активним учасником міжнародних ініціатив у сфері боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму (AML/CFT) [28].

Основні інституції, що здійснюють діяльність у сфері боротьби за відмиванням нелегальних доходів у Франції відображено на рис.3.2.

Рис.3.2. Основні антикорупційні інституції Франції
Сформовано автором на підставі джерела[28].

1) TRACFIN (Traitement du Renseignement et Action contre les Circuits Financiers Clandestins) представляє собою підрозділ фінансової розвідки Франції, який займається виявленням підозрілих транзакцій. Отримує звіти від банків, страхових компаній, фінансових консультантів. Банки, страхові компанії та інші фінансові посередники зобов'язані повідомляти про підозрілі транзакції до TRACFIN. Впроваджені жорсткі правила ідентифікації клієнтів (KYC – Know Your Customer). Будь-які операції, що перевищують 10 000 євро, підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу.

Має тісні зв'язки з прокуратурою та судовими органами для розслідування злочинів.

2) Висока адміністративна служба фінансових досліджень (Haut Conseil du Renseignement Financier) відповідає за формування політики у сфері боротьби з відмиванням грошей.

3) Антикорупційне агентство Франції (AFA – Agence Française Anticorruption) контролює виконання антикорупційного законодавства державними та приватними установами, а також співпрацює з міжнародними організаціями для обміну інформацією.

Франція веде активну боротьбу з використанням офшорних рахунків для ухилення від податків і відмивання грошей. Встановлені механізми міжнародного обміну фінансовою інформацією (AEOI, CRS).

Покарання за відмивання коштів передбачає до 5 років позбавлення волі та штраф до 375 000 євро (або більше, залежно від суми відмитих грошей) [28].

Для юридичних осіб передбачені штрафи до 5 мільйонів євро та заборона на ведення діяльності.

Франція активно співпрацює з:

- FATF – як одна з країн-засновниць, впроваджує рекомендації організації на національному рівні.
- Європол та Інтерпол – обмінюється розвідувальною інформацією про фінансові злочини.
- Egmont Group – бере участь в обміні інформацією між підрозділами фінансової розвідки різних країн.
- Європейською прокуратурою (EPPO) – у боротьбі з фінансовими злочинами на рівні ЄС.

Франція має одну з найефективніших систем боротьби з відмиванням коштів у Європі. Завдяки жорсткому законодавству, ефективній роботі TRACFIN і співпраці з міжнародними організаціями країна успішно протидіє фінансовим злочинам. Однак, у зв'язку з розвитком нових схем нелегалізованих фінансових потоків, Франція продовжує адаптувати свої механізми до сучасних викликів.

Німеччина має розвинену систему фінансової розвідки, яка спрямована на боротьбу з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами. Основним органом, що займається аналізом підозрілих фінансових операцій, є Підрозділ фінансової розвідки Німеччини (FIU – Financial Intelligence Unit) [38].

FIU є центральним органом, який аналізує підозрілі фінансові транзакції та передає інформацію правоохоронним органам. Входить до складу Митного управління Німеччини (Generalzolldirektion), що підпорядковується Федеральному міністерству фінансів. Виконує роль національного інформаційного центру у сфері боротьби з відмиванням коштів.

Основні функції FIU:

- збір та аналіз повідомлень про підозрілі фінансові операції (Suspicious Activity Reports SAR);
 - моніторинг великих грошових переказів.
- Співпраця з правоохоронними органами Німеччини та міжнародними партнерами;

- взаємодія з Європейською мережею фінансових розвідок (FIU.net) та Egmont Group[38].

До інших органів, що беруть участь у фінансовому контролі Німеччини належать Федеральне відомство кримінальної поліції (ВКА – Bundeskriminalamt), яке відповідає за розслідування серйозних фінансових злочинів, також взаємодіє з FIU для збору доказів та кримінального переслідування злочинців.

Федеральне управління фінансового нагляду (BaFin – Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) регулює банківську діяльність та контролює дотримання законодавства щодо протидії відмиванню грошей. Вимагає від фінансових установ подавати звіти про підозрілі транзакції.

Федеральне податкове управління (Bundeszentralamt für Steuern – BZSt) контролює дотримання податкового законодавства та виявляє ухилення від податків через незаконні фінансові схеми.

Банки, нотаріуси, адвокати та навіть казино зобов'язані повідомляти FIU про будь-які підозрілі транзакції.

У 2022 році було зареєстровано понад 300 000 підозрілих операцій, що є рекордним показником.

Готівкові платежі понад 10 000 євро вимагають документального підтвердження джерела походження коштів.

Особливу увагу приділяють операціям у сфері нерухомості та автомобільного ринку, де часто відбувається відмивання грошей.

FIU Німеччини активно співпрацює з FATF, Європол, Інтерпол та Європейською прокуратурою (EPPO).

Німеччина входить до складу Egmont Group, що дозволяє швидко обмінюватися даними з фінансовими розвідками інших країн[12].

Велика Британія має одну з найбільш розвинених та ефективних систем фінансової розвідки у світі, що спрямована на боротьбу з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та іншими фінансовими злочинами.

Основним органом, що займається фінансовою розвідкою, є Підрозділ фінансової розвідки Великобританії (UKFIU – UK Financial Intelligence Unit), який працює в рамках Національного агентства по боротьбі зі злочинністю (NCA – National Crime Agency).

UKFIU є центральним аналітичним підрозділом, який отримує, обробляє та передає дані про підозрілі фінансові операції правоохоронним органам. Входить до складу Національного агентства по боротьбі зі злочинністю (NCA), яке відповідає за розслідування організованих фінансових злочинів. Основним завданням є аналіз підозрілих звітів про діяльність (SAR – Suspicious Activity Reports), які надходять від банків, страхових компаній, бухгалтерів, юристів та інших фінансових інституцій. Фінансові установи, адвокати, ріелтори та інші компанії зобов'язані повідомляти UKFIU про будь-які підозрілі фінансові транзакції. У 2022 році UKFIU отримало близько 750 000 SAR-звітів, що є одним із найвищих показників у світі.

Серед інших органів фінансового нагляду у Великобританії варто виокремити Національне агентство по боротьбі зі злочинністю (NCA), яке відповідає за боротьбу з організованою злочинністю, корупцією, шахрайством та фінансовими злочинами. Тісно співпрацює з міжнародними партнерами, включаючи Інтерпол, Європол та Egmont Group.

Фінансовий регулятор (FCA – Financial Conduct Authority) контролює фінансовий ринок та забезпечує дотримання банками та іншими установами антикорупційних законів. Вимагає від фінансових компаній здійснювати ретельну перевірку клієнтів (KYC – Know Your Customer).

HM Revenue & Customs (HMRC) здійснює контроль за податковими надходженнями та запобігає ухиленню від податків, що часто пов'язане з фінансовими злочинами.

Система фінансової розвідки у Великобританії є однією з найбільш розвинених у світі та має значний вплив на боротьбу з фінансовими злочинами, такими як відмивання коштів, фінансування тероризму та організовані злочинні угруповання. Основні органи, такі як UKFIU, Національне агентство по боротьбі

зі злочинністю (NCA) та Фінансовий регулятор (FCA), активно співпрацюють для забезпечення ефективного моніторингу фінансових операцій та виявлення підозрілих транзакцій через механізми SAR та Unexplained Wealth Orders (UWO).

Законодавча база, зокрема Закон про боротьбу з відмиванням коштів, Закон про кримінальні фінанси, та Закон про боротьбу з корупцією, надає широкі повноваження для боротьби з фінансовими злочинами, зокрема для заморожування активів та конфіскації доходів, отриманих злочинним шляхом. Велика Британія також активно співпрацює з міжнародними партнерами, такими як FATF, Європол та Egmont Group, що дозволяє ефективно боротися з глобальними фінансовими злочинами.

Попри значні досягнення, існують виклики, пов'язані з новими технологіями, такими як криптовалюти, та з використанням офшорних схем для відмивання коштів. Однак Великобританія постійно адаптує свої механізми фінансового моніторингу, зокрема впроваджуючи нові закони та технології для вдосконалення процесу виявлення та боротьби з фінансовими злочинами.

Загалом, система фінансової розвідки Великобританії залишається однією з найбільш ефективних у світі, забезпечуючи високий рівень контролю за фінансовими потоками та роблячи значний внесок у боротьбу з міжнародними фінансовими злочинами.

Таким чином, країни ЄС в цілому демонструють високий рівень зобов'язань у боротьбі з корупцією, активно впроваджуючи антикорупційні заходи, вдосконалюючи фінансові розвідки та законодавство. Однак для досягнення стійких результатів необхідно ще більше зосередитися на внутрішніх реформах, посиленні механізмів контролю та забезпеченні прозорості. Тільки за допомогою тісної співпраці на міжнародному рівні та ефективного застосування законів можна подолати корупцію як на національному, так і на міжнародному рівнях.

3.3. Напрями підвищення боротьби з корупцією та легалізацією злочинних доходів в умовах глобалізації

У сучасному світі, під впливом глобалізації економіки, фінансові потоки стали значно більш складними та взаємопов'язаними. Це створює нові виклики для систем фінансової розвідки, які повинні адаптувати свої стратегії та методи роботи до нових умов.

Боротьба з корупцією є однією з найбільш важливих задач для забезпечення стабільного розвитку країн, підвищення довіри громадян до державних інститутів і створення сприятливого середовища для економічного розвитку. Однак, навіть із наявністю значної кількості міжнародних та національних ініціатив, проблема корупції залишається актуальною для багатьох країн світу. Вдосконалення методів протидії корупції та неофіційним фінансовим потокам є необхідним для досягнення стійких і реальних результатів у цій боротьбі (рис.3.3).

Рис.3.3. Вдосконалення методів протидії корупційних діянь та легалізації злочинних доходів

Сформовано автором за даними джерела[26-28].

1. Покращення законодавчої бази передбачає:

- удосконалення антикорупційного законодавства. Важливо не тільки створити законодавчі акти для боротьби з корупцією, але й постійно їх оновлювати, враховуючи нові виклики та тенденції. Наприклад, розширення законодавства щодо прозорості в державних закупівлях, фінансуванні політичних партій та інших сферах, що є вразливими до корупційних ризиків;

- запровадження кримінальної відповідальності для високопосадовців. Суттєво, щоб законодавство передбачало реальні, жорсткі покарання для осіб, причетних до корупційних схем, особливо на високому рівні влади;

- принципи прозорості у фінансах повинні встановлювати чіткі правила щодо оприлюднення майнових декларацій для держслужбовців, політиків і суддів, а також запровадження обов'язкових перевірок таких декларацій.

2. Створення незалежних органів для боротьби з корупцією, які не підпорядковуються жодній політичній силі і мають достатні повноваження для проведення розслідувань та притягнення до відповідальності. Важливим є те, щоб такі органи мали реальну незалежність від політиків і бізнесу. Окрім створення нових інституцій, важливо розвивати ефективну взаємодію між існуючими правоохоронними органами, судовими установами, органами державного нагляду та громадськими організаціями. Встановлення чітких механізмів для обміну інформацією між цими структурами допомагає оперативно реагувати на корупційні загрози.

3. Впровадження новітніх технологій для підвищення прозорості: використання сучасних інформаційних технологій для створення прозорих і ефективних систем державних закупівель, тендерів, розподілу державних ресурсів та інших процедур, де існують ризики корупційних схем. Це включає впровадження електронних урядів, систем електронних декларацій і електронних платіжних платформ. З розвитком технологій, зокрема штучного інтелекту, блокчейну, аналітики великих даних та машинного навчання,

фінансова розвідка отримує нові інструменти для більш точного та швидкого аналізу фінансових операцій. Важливою частиною є використання алгоритмів для виявлення підозрілих транзакцій, що дозволяє вчасно виявляти відмивання коштів та інші фінансові злочини, навіть у складних та динамічних фінансових системах.

4. Залучення громадськості та ЗМІ: важливо забезпечити підтримку та участь громадян у процесах боротьби з корупцією. Це можна досягти через створення платформ для повідомлення про корупційні дії, організацію навчальних програм та кампаній для підвищення обізнаності про корупційні ризики. ЗМІ мають величезний потенціал для викриття корупційних схем та забезпечення прозорості діяльності органів влади. Держави повинні створювати умови для свободи преси та підтримувати журналістів, які займаються розслідуваннями корупції. Організація незалежних форумів, на яких обговорюватимуться питання боротьби з корупцією та інші проблеми управління, допомагає встановити механізми громадського контролю за діяльністю державних органів.

5. Розвиток та навчання кадрів передбачає що державні службовці, правоохоронці, судді та інші ключові гравці повинні отримати необхідні знання для ефективної боротьби з корупцією. Це включає навчання за програмами антикорупційної політики, етики державної служби та правових аспектів, пов'язаних з корупцією. Підвищення рівня конкуренції на державних посадах та використання прозорих механізмів для набору та призначення кадрів дозволяє зменшити можливості для неформальних домовленостей, що можуть призводити до корупційних практик. З огляду на швидкі зміни в глобальній економіці та фінансових ринках, важливим є підвищення кваліфікації працівників фінансових розвідок. Це включає постійне навчання новим технологіям, методам аналізу та розслідування фінансових злочинів, а також розширення співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями.

6. Враховуючи глобальний характер корупції, важливо зміцнювати міжнародну співпрацю в боротьбі з корупцією. Це включає розвиток

міжнародних угод, таких як Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), та використання міжнародних організацій (наприклад, FATF, Група GRECO) для контролю і взаємної допомоги. Сприяння більш прозорим фінансовим потокам через міжнародні організації (Світовий банк, МВФ) може стимулювати країни до покращення своїх антикорупційних практик, оскільки часто підтримка міжнародних фінансових установ пов'язана з виконанням антикорупційних зобов'язань.

7. Посилення відповідальності та покарань. Важливим кроком є створення ефективної системи покарань для корупціонерів, включаючи кримінальні санкції, штрафи, конфіскацію активів, а також захист осіб, які викривають корупційні схеми (whistleblower'ів). Це допоможе створити страх перед правопорушенням і одночасно підтримувати тих, хто бореться з корупцією.

8. Інтеграція принципів етики в усі сфери управління має на меті створення та впровадження стандартів етики на всіх рівнях влади та в приватному секторі допомагає побудувати культуру відповідальності та прозорості. Це може включати створення комітетів етики та проведення регулярних аудитів діяльності державних органів, що дозволяє виявляти корупційні дії та запобігати їм.

Таким чином, у глобалізованому світі фінансова розвідка повинна адаптуватися до нових викликів і використовувати сучасні технології, міжнародне співробітництво та правові інструменти для боротьби з фінансовими злочинами. Це дозволить забезпечити ефективну протидію відмиванню коштів, корупції та іншим незаконним фінансовим операціям в умовах зростаючої глобалізації та розвитку нових фінансових інструментів.

Висновки до розділу 3

Міжнародні інституції відіграють ключову роль у боротьбі з корупцією та нелегальними доходами. Організації, такі як ООН, FATF, Європол, Інтерпол та

Egmont Group, розробляють стандарти, рекомендації та механізми, які сприяють міжнародному співробітництву в протидії фінансовим злочинам, включаючи корупцію та відмивання коштів. Ці інституції забезпечують ефективний обмін інформацією між країнами, впроваджують міжнародні угоди та створюють правову основу для розвитку національних антикорупційних систем. Вони також активно підтримують країни у вдосконаленні власних механізмів боротьби з корупцією та нелегальними доходами, що допомагає побудувати більш прозорі та ефективні правові системи.

Шляхи вдосконалення методів протидії корупції включають посилення міжнародного співробітництва, модернізацію правових та інституційних механізмів національних урядів, а також впровадження інноваційних технологій для моніторингу фінансових потоків. Важливим кроком є також реформи в судовій системі та політичній сфері, з метою забезпечення незалежності правосуддя та обмеження політичного впливу на антикорупційні органи.

Досвід функціонування міжнародної системи фінансової розвідки показує, що організації, такі як Egmont Group, які об'єднують підрозділи фінансових розвідок з різних країн, є важливим елементом у боротьбі з фінансовими злочинами. Ці підрозділи активно обмінюються інформацією про підозрілі фінансові операції, що дає змогу швидше і точніше виявляти випадки незаконного збагачення та відмивання коштів. Зокрема, інтеграція таких систем в національні розвідки дозволяє побудувати більш чітку картину фінансових потоків та відстежувати транзакції, пов'язані з корупцією. Цей досвід демонструє важливість створення та підтримки глобальних платформ для обміну інформацією між країнами, що є основою для ефективної міжнародної боротьби з корупцією та нелегальними доходами.

ВИСНОВКИ

В сучасному світі зростання ризику проведення незаконних фінансових операцій та відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом, сприяє посиленню загрози дестабілізації глобальної фінансової системи та уповільненню темпів соціально-економічного розвитку.

Активізація ділової активності у світовій економіці та стрімкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій, що застосовуються у фінансовій сфері, зумовлюють необхідність постійного вдосконалення інституційних механізмів і методів протидії корупції та легалізації злочинних доходів. У таких умовах важливо посилювати співпрацю між національними органами фінансової розвідки та міжнародними фінансовими інституціями для обміну досвідом і координації спільних заходів у боротьбі з корупцією та незаконним збагаченням.

У зв'язку з розвитком світової економіки та посиленням міжнародних взаємозв'язків фінансова розвідка відіграє ключову роль у координації зусиль різних держав у протидії фінансовим злочинам і корупції. Завдяки впровадженню сучасних технологій та зміцненню міжнародного співробітництва між фінансовими установами, державними органами та правоохоронними структурами, вона забезпечує швидке виявлення нових корупційних схем і сприяє підтримці глобальної фінансової стабільності.

У ході дослідження підтверджено, що корупція є серйозною загрозою національній безпеці України, особливо в умовах воєнного конфлікту. Щорічні втрати бюджету від корупційних схем є значними, що потребує посилення антикорупційних заходів та розробки нових стратегій їхнього подолання. Україна, прагнучи інтеграції до ЄС, має використовувати найкращі європейські практики боротьби з корупцією. Важливо враховувати, що корупція є проблемою міжнародного рівня, тому співпраця з іншими країнами є необхідною для її подолання.

Згідно з оприлюдненими Transparency International даними щодо Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) за 2023 рік, Україна продемонструвала суттєвий прогрес у боротьбі з корупцією. Вона отримала 36 балів зі 100 можливих, що сприяло її підйому на 104 місце серед 180 країн світу. Порівняно з попереднім роком, цей показник зріс на 3 бали, що є одним із найкращих результатів у світі за 2023 рік.

Згідно з опитуванням менеджерів Світового економічного форуму за 2023 рік, Україна покращила свій показник на 8 балів. Зростання цього показника пояснюється тим, що, незважаючи на воєнні умови, більшість державних закупівель в Україні продовжують здійснюватися через прозорі тендерні процедури у системі Prozorro.

У 2023 році проблема хабарництва в Україні залишалася актуальною. За результатами дослідження, 87,5% громадян оцінили рівень корупції як високий або дуже високий. Водночас 57,4% респондентів вважають, що основну відповідальність за поширеність хабарництва несе влада.

Найбільш корумпованими сферами, за оцінками опитаних, є земельні відносини (44,1%), медицина та діяльність правоохоронних органів (по 28,5%). Крім того, 61,2% громадян і 46,3% представників бізнесу відзначають зростання рівня корупції у 2023 році.

Міжнародні інституції відіграють ключову роль у боротьбі з корупцією та нелегальними доходами на глобальному рівні. Їхні зусилля орієнтовані на встановлення норм, співпрацю між країнами та надання технічної допомоги для посилення національних систем боротьби з цими явищами. Ось деякі з основних міжнародних інституцій, що займаються цією проблемою:

Група дій фінансових дій (FATF) є критично важливим елементом у боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму на міжнародному рівні. Завдяки своїм рекомендаціям і механізмам моніторингу, FATF сприяє розвитку глобальної фінансової прозорості і ефективно координує боротьбу з фінансовими злочинами серед держав.

МВФ займається боротьбою з нелегальними фінансовими потоками не лише через надання кредитів і фінансової допомоги країнам, а й через розробку політичних та економічних рекомендацій для країн-членів з метою покращення управління фінансами, боротьби з корупцією та посилення фінансової прозорості. МВФ відіграє важливу роль у глобальній боротьбі з нелегальними фінансовими потоками, сприяючи розробці стандартів і рекомендацій для держав, надаючи технічну допомогу та сприяючи міжнародному співробітництву.

У реалізації антикорупційних ініціатив важливим є врахування рекомендацій FATF та ЄС, які акцентують увагу на необхідності вдосконалення законодавчих норм та посилення контролю за фінансовими операціями, зокрема у сфері цифрових активів.

Дослідження громадської думки щодо корупції в Україні свідчить, що ця проблема залишається однією з найсерйозніших для країни, особливо після початку повномасштабної війни. Високий рівень суспільного невдоволення вказує на глибокий негативний вплив корупції на життя громадян. Робота таких органів, як ДСФМ, НАБУ, САП суттєво сприяє зменшенню рівня корупції та приносить значний економічний ефект.

До важливих ініціатив належить впровадження антикорупційної стратегії до 2025 року, а також діяльність міжвідомчої робочої групи з цифрової трансформації, спрямованої на підвищення прозорості та протидію новим корупційним схемам. Проте актуальними залишаються питання незалежності судової влади, підвищення стандартів доброчесності та правової освіти населення.

Таким чином, успішна протидія корупції потребує комплексного підходу, включаючи міжнародне співробітництво, вдосконалення внутрішніх механізмів та активне використання нових технологій. Важливою складовою цього процесу є функціонування міжнародних інституцій, таких як FATF та Egmont Group, які сприяють інтеграції та обміну інформацією між країнами, підвищуючи ефективність антикорупційних заходів на глобальному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко О.С., Козлова А.А. Особливості функціонування правоохоронних органів щодо протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 260–262.
2. Бондаренко, Ю.В. Роль державних органів у забезпеченні фінансової прозорості. *Державне Управління та Розвиток*, Т. 10, Вип. 3, 2024, с. 200-215.
3. Буткевич С. А. *Фінансовий моніторинг: зарубіжний досвід та українська модель: монографія*. Сімферополь: Кримнавчпеддержвидав, 2012. 314 с.
4. Бисага К.В. Національна система запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення України: етапи становлення й розвитку. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2016/9.pdf.
5. Грабовський Л.А. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, як складова забезпечення економічної безпеки України. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Вип. 1-2. С. 200-205.
6. Гладун О.З. Кримінологічна характеристика легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2017. Вип. 4. С. 131–137.
7. Глущенко О. О., Семеген І. Б., Слав'юк Р. А. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія. К. УБС НБУ. 2014. 386 с.
8. Горбан І.М., Шевченко Н.В. Фінансовий моніторинг та взаємодія з правоохоронними органами: сучасні проблеми зумовлені динамічністю зовнішнього середовища. *Успіхи і досягнення у науці*, № 9(9), 2024.
9. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Доктрини і концепції національної безпеки США, Франції та Японії
URL: <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/VestnikSF/2000.htm>.
11. Долбнева Д.В., Сподарик Т.І. Фінансовий моніторинг як механізм запобігання і протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *The scientific heritage*. 2021. № 64. С. 21–26.
12. Егмонтська група підрозділів фінансової розвідки. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mizhnarodni-organizaci/egmontska-grupa-pidrozdiliv-finansovoji-rozvidki.html>
13. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу в банках: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2014. 292 с.
14. Єфименко Т. І., Гасанов С. С., Користін О. Є. Розвиток національної системи фінансового моніторингу: монографія. К. ДННУ «Академія фінансового управління». 2013. 380 с.
15. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2023 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2022ukr.pdf>.
16. Корупція в Україні 2023: розуміння, сприйняття, поширеність звіт за результатами опитування населення та бізнесу. URL: https://www.sapiens.com.ua/publications/socpol-research/309/КОРУПЦІЯ-2023_ЗВІТ_УКР.pdf
17. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
18. Карпенко О. О., Кудлінська К. О., Кузнецова К. Є. Запобігання та протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 97–103.
19. Мельник С.І., Вінічук М.В., Горбан І.М. Фінансовий моніторинг: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 212 с.
20. Мельник Т.А. Аналіз ефективності фінансового моніторингу в умовах глобалізації. *Економічні та Соціальні Дослідження*, Т. 22, Вип. 1. 2023. С. 45-67.

21. Москаленко Н.В. Світовий досвід побудови системи запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансування тероризму. *Вчені записки ТНУ ім. В.І. Вернадського*. 2020. Т. 31 (70). № 2. С. 119–123.

22. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/>.

23. Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua>

24. Офіційний сайт Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/ukr>

25. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України № 361-IX від 06.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

26. Про затвердження Програми стратегічного розвитку Державної служби фінансового моніторингу України на період до 2024 року: Наказ Міністерства фінансів України № 16 від 17.01.2022. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/strategy/16.pdf>.

27. Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків ризиків, виявлених за результатами третьої національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1207-р від 27 грудня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-2023-%D1%80#Text>.

28. Романько П.С. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: порівняльний аналіз законодавства європейських країн та США. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2014. Вип. 28(3). С. 106–110.

29. Свірін М.О. Стан та особливості запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом у сучасних умовах. *Наука і правоохорона*. 2016. № 4. С. 214–222.

30. Ситник Г.П., Баранов Р.О. Світовий досвід щодо здійснення боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, для України. *Економіка та держава*. 2014. № 8. С. 121–124.

31. Тютюник І.В., Скороходова Л.І. Міжнародний досвід побудови національної системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Випуск 32. С. 176–180

32. Чубенко А.Г., Лошицький М.В., Бичкова С.С., Котляревський Я.В. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». К.. 2015. 816 с.

33. Уткіна М. С. Фінансовий моніторинг як один із засобів протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 292–295

34. Adeguamento dei compiti del Corpo della Guardia di finanza, a norma dell'articolo 4 della legge 31 marzo 2000, № 78: Decreto Legislativo 19 marzo 2001.

35. A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy
URL: <http://www.official-documents.gov.uk>.

36. Basel Committee on Banking Supervision. URL: <http://www.bis.org/bcbs/history.htm>.

37. Estrategia de Seguridad Nacional. URL: www.lamoncloa.gob.es/NR/rdonlyres/.

38. Garcia, M., Lee, K., Patel, R. The Role of Artificial Intelligence in Enhancing Financial Monitoring Systems. *Journal of Financial Technology*, Vol. 15, No. 4, 2024, pp. 300-325.

39. Ivanov, P., Müller, S. Integrating Risk Management with Financial Monitoring: Strategies for Improved Security. *Journal of Risk and Financial Management*, Vol. 19, No. 3, 2024, pp. 210-234.
40. Kumar, A., Silva, D. Regulatory Compliance in Financial Monitoring: Challenges and Solutions. *Finance and Compliance Journal*, Vol. 10, No. 2, 2023, pp. 120-145.
41. Murphy R. The European Tax Gap. A report for the Socialist and Democrats Group in the European Parliament. *Global Policy*. 2019. 38 p.
42. Northern Europe and Central Europe: Hard, Soft and Civic Security A Report from an International Seminar Held in Budapest, Hungary, May 27–29, 1999. Stockholm : Olof Palme International Centre, 1999. 223 p.
43. Financial Action Task Force (FATF). URL: <https://www.fatf-gafi.org/>
44. Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN). URL: <https://www.fincen.gov/>

ДОДАТОК А

Структура Державної служби фінансового моніторингу

